

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ ANTROPOLOGIE

Vzdělávací koncepce ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra:
od založení po současnost

Bakalářská diplomová práce

Studijní program: Řízení vzdělávacích institucí

Autor: Tomáš Ellner

Vedoucí práce: RNDr. Markéta Seidlová, Ph.D.

Olomouc 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma *„Vzdělávací koncepce ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra: od založení po současnost“* vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použil.

V Olomouci dne

Podpis

Poděkování

Zde bych chtěl poděkovat paní RNDr. Markétě Seidlové, Ph.D. za její odborné konzultace, při kterých mi poskytla mnoho přínosných informací a podnětných připomínek.

Anotace

Jméno a příjmení:	Tomáš Ellner
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Studijní program:	Řízení vzdělávacích institucí
Studijní program obhajoby práce:	Řízení vzdělávacích institucí
Vedoucí práce:	RNDr. Markéta Seidlová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Vzdělávací koncepce ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra: od založení po současnost
Anotace práce:	Bakalářská práce pojednává o příčinách a možnostech vzdělávání Ukrajinců v České republice. Teoretická část práce popisuje důvody migrace a sociální integraci Ukrajinců nejen v České republice, vývoj školství v českých zemích až po současnou podobu formálního vzdělávacího systému, zájmové a neformální vzdělávání v nestátních neziskových organizacích. Empirická část přináší zkušenosti dvou vedoucích pracovníků, které založili spolek na podporu ukrajinského jazyka, kultury a tradic. Snahou kvalitativního výzkumu je prohloubit poznatky týkající se vzdělávacích cílů, financování, právních a sociálních podmínek pro založení vlastního ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra v Olomouci. Jedná se o kvalitativní výzkum, jehož data byla získána s použitím polostrukturovaného rozhovoru a zpracována pomocí tematické analýzy.
Klíčová slova:	Migrace, ukrajinština, vzdělávání, nestátní nezisková organizace

Title of Thesis:	The educational concept of the Ukrainian cultural and educational centre: from its foundation to the present
Annotation:	This bachelor's thesis deals with the causes and possibilities of education of Ukrainians in the Czech Republic. The theoretical part of the thesis describes the reasons for migration and social integration of Ukrainians not only in the Czech Republic. Development of education within the Czech Republic up to the current form of the formal education. Leisure-based and non-formal education in non-governmental organizations. The empirical part brings the experience of two Ukrainian women who founded an association to support the Ukrainian language, culture and traditions. The aim of qualitative research is to deepen knowledge about educational goals, financing, legal and social conditions for the establishment of its own Ukrainian cultural and educational centre in Olomouc. It is qualitative research and its data were acquired with the use of a semi-structured interview and processed with the use of a thematic analysis.
Keywords:	Migration, Ukrainian language, Education, Non-governmental organization
Názvy příloh vázaných v práci:	Osnova polostrukturovaného rozhovoru, Informovaný souhlas s výzkumným rozhovorem, Přepis rozhovoru s vedoucím pracovníkem – paní Marija, Přepis rozhovoru s vedoucím pracovníkem – paní Natalia, Vlastní plán na založení nestátní neziskové organizace
Počet literatury a zdrojů:	45
Rozsah práce:	63 s. (98 767 znaků s mezerami)

Obsah

Úvod.....	Chyba! Zázložka není definována.
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Ukrajina a Ukrajinci	10
1.1 Migrace a Ukrajinci	13
1.2 Důvody migrace Ukrajinců.....	15
1.3 Sociální integrace Ukrajinců	18
2 Vzdělávání v České republice	21
2.1 Formální vzdělávací systém	22
2.1.1 Vyučovací jazyk	24
2.1.2 Výuka ukrajinského jazyka	25
2.2 Zájmové a neformální vzdělávání	26
2.3 Založení nové školy nebo školského zařízení	27
3 Nestátní neziskové organizace.....	29
3.1 Založení spolku.....	30
3.2 Ustavující schůze	31
3.3 Vznik spolku	32
3.4 Financování spolku	33
II. EMPIRICKÁ ČÁST.....	35
4 Metodika výzkumu.....	35
4.1 Kvalitativní výzkum	35
4.2 Cíl výzkumu.....	35
4.3 Sběru dat a výběr výzkumného souboru.....	36
4.4 Etické aspekty	37
4.5 Realizace a průběh výzkumu	37
4.6 Výsledky šetření	38
5 Diskuse.....	40
Závěr	43
Seznam použitých zdrojů.....	46
Seznam příloh	50

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolil téma *Vzdělávací koncepce ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra: od založení po současnost*. Důvodem výběru daného tématu byl zájem o netradiční vzdělávací instituce. Nyní v České republice žije velký počet občanů ukrajinského původu, kteří emigrovali do České republiky z různých důvodů. Jsou to představitelé starší, mladší generace a děti, které se buď narodily na Ukrajině, nebo v ČR. Přesto, že mají možnost se stát plnohodnotnými občany ČR včetně obeznámení s její kulturou a tradicemi, je přirozené, že potřebují udržovat a rozvíjet svůj mateřský jazyk a kulturu. Vzhledem k tomu v ČR vznikly nestátní neziskové organizace pro vzdělávání žáků různých věkových kategorií. K takovým vzdělávacím institucím patří zejména dvě vybraná vzdělávací centra, která už jsou provozována delší dobu, a tak mají určitou historii a zkušenosti.

Migraci, integraci a vzdělávání se věnuje celá řada odborníků a na toto rozsáhlé téma již existuje velké množství literatury. Pro zmíněnou obsáhlost této oblasti si má bakalářská práce neklade za cíl vyčerpat všechny dostupné informace, ale zjistit jaké jsou vzdělávací koncepce ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra. Budu se zabývat nejpodstatnějšími informacemi týkající se vzdělávacích cílů, financování, právních a sociálních podmínek vybraných nestátních neziskových organizací. Hlavním cílem mé bakalářské práce bude odpovědět na výzkumnou otázku: *Jaké byly důvody, postupy a strategie vzniku vybraného centra?* Zjištěné poznatky by měly dále rozšířit znalosti a zkušenosti z provozní oblasti organizace pro založení podobné vzdělávací instituce.

Teoretická část bude rozdělena do tří hlavních částí. První část se bude zaměřovat na stručný vhled do ukrajinské historie a kultury. Druhá část se bude zabývat vzděláváním v České republice a třetí část bude pojednávat o nestátních neziskových organizacích.

Empirická část práce bude informovat o zvolené metodě výzkumu a postupu sběru dat. Dále se bude zabývat samotným výzkumným šetřením, v němž jsou představeny výsledky výzkumu zpracované pomocí tematické analýzy. Snahou výzkumu bude prozkoumat podmínky pro založení a provozování vybraných vzdělávacích institucí jako nestátní neziskové organizace. Na základě porovnání dvou podobných ukrajinských kulturně-vzdělávacích center bude důležité získat za pomoci hloubkových rozhovorů s vedoucími pracovníky. Cílem výzkumu bude zjistit, jaké byli důvody, postupy a strategie vzniku vybraných ukrajinských kulturně-vzdělávacích center. Dále se pokusím zjistit, jak zakladatelé postupovali při zakládání těchto vzdělávacích center a jak své rozhodnutí zpětně hodnotí. Na základě porovnání dvou podobných ukrajinských kulturně-vzdělávacích center získat nejpodstatnější informace týkající se vzdělávacích cílů, financování, právních a sociálních podmínek pro založení vlastního ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra.

Výsledkem práce bude zpracování vlastního plánu na založení nestátní neziskové organizace. K výše zmíněnému cíli budou použité metody empirického a obecně teoretického výzkumu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Ukrajina a Ukrajinci

Ukrajina leží ve východní Evropě. Na západě jsou jejími sousedy Maďarsko, Slovensko a Polsko, na jihozápadě Moldavsko a Rumunsko a na severu Bělorusko. Hlavním městem je Kyjev, který je pojmenován dle legendy o třech bratřech Kyju, Ščeku a Choryvu a sestře Lybid'. Podle rozlohy Ukrajina patří mezi druhou největší zemí Evropy a na její území bydlí kolem 44,13 milionu lidí. V roce 2021 Ukrajina oslavila 30 let své nezávislosti, ale doteď její politická a ekonomická situace není stabilní. Nadále přetrvává konflikt s Ruskou federací ohledně poloostrova Krym a východní oblasti Ukrajiny (Ivčenko, 2021).

Ukrajinci patří ke slovanským národům a vývoj jejich kultury podle posledního výzkumu sahá až do období praslovanštiny, tj. zhruba do 6. století našeho letopočtu. Doložitelné písemné památky jsou ale až z 9. století, kdy na území Slovanů přišli zvěstovatelé Cyril a Metoděj (Magočij, 2012). Od té doby v mohutném státě Kyjevská Rus proběhla christianizace a tímto se na jeho území šířila evropská kultura a vyvíjela se vlastní. V mnohých písemných památkách této doby je zaznamenáno o tradicích, mentalitě, jazyku a celkově o životě východoslovanských kmenů Kyjevské Rusi, které můžeme považovat za předky Ukrajinců a dalších východoslovanských národů, například Bělorusů a jiných (Terlecký, 2007, s. 436-443).

Dalším milníkem ve vývoji ukrajinské kultury bylo období středověku, kdy pod vlivem renesanční a barokní kultury se vyvíjel ukrajinský jazyk, vznikala literární a umělecká díla, bohatý folklor se stával neoddělitelnou součástí ukrajinské kultury, například jedno z nejvýznamnějších děl tohoto času je Enejida Ivana Kotljarevského, které založilo tak zvanou novodobou ukrajinštinu. Tato epická báseň je parodií na Vergiliův epos Aeneis. Bylo to první vysoce ceněné umělecké dílo napsané v národním jazyce a hlavní

postavy řeckého eposu byly nahrazeny kozáky a jejich výpravami, ukrajinským venkovem, tradicemi a zvyky. Poté se o ukrajinský jazyk a o jeho kulturu začali zajímat nejvýznamnější intelektuálové celé Evropy (Žulynskij, 2010, s. 53-58). Nehledě na tragické a komplikované dějiny tohoto národa, který až v roce 1991 získal svoji dlouze očekávanou nezávislost, i nadále zůstal tento národ neskutečně vytrvalý, trpělivý, pohostinný a mírumilovný. Tyto povahové rysy údajně vznikly pod vlivem bohaté a rozmanité přírody ukrajinského území, úrodné půdy, hojných lesů, vodnatých řek, hor, moří a širokých stepů. To všechno ovlivnilo vývoj ukrajinské mentality, zejména emocionalitu, sentimentalismu, citlivosti, lyričnosti aj. (Hrycenko, 2011, s. 225-230).

Současná ekonomická situace Ukrajiny vyvolává nedostatek pracovních míst a nutí Ukrajince hledat si práci v zahraničí. Yana Leontiyeva uvádí: „Nelichotivá ekonomická situace Ukrajiny, geografická blízkost a poměrně malé jazykové i kulturní bariéry jsou hlavními příčinami toho, že v současné době Ukrajinci reprezentují nejpočetnější skupinu ekonomických migrantů v ČR“ (Drbohlav, 1997, citováno podle Leontiyeva, 2006, s. 36).

Ukrajinská migrace do Česka a z Česka na Ukrajinu má poměrně dlouhou historii. Podle ukrajinistů Zilynského a Kočíka (2001) Ukrajinci přijížděli na území Čech a Moravy, počínaje 16.-17. stoletím, a především když Bukovina a Halič patřily k Rakousko-Uhersku. Byli to zejména důstojníci, studenti a sezónní dělníci. Dále kolem 19. a začátkem 20. století v českých zemích působila ukrajinská emigrační komunita, která se skládala hlavně z představitelů ukrajinské elity (vědci, spisovatelé). Její činnost byla zaměřena na rozvoj a podporu ukrajinské kultury, která byla pronásledována na území tehdejšího Ruského impéria (Zilynskij, & Kočík, 2001).

Podle současných studií o česko-ukrajinských vztazích, zejména v kolektivní monografii Čeština na Volyni od Arkhanhelska, Bláha, & Cholodová (2020) a také dalších, mnoho Čechů emigrovalo na území Volyně - severozápadní části současné Ukrajiny (tehdejší území Ruského impéria). Jeli tam na pozvání od ruské vlády s nabídkou koupi levné zemědělské půdy k hospodaření a kvůli zakládání výrobních podniků. Čeští emigranti se stali významnou národnostní menšinou, která prosperovala po stránce hospodářské i kulturní. V době Stalinského režimu se příznivá situace k životu a hospodaření změnila na útisk, zbavení základních lidských práv atd. Po druhé světové válce proběhlo několik vln repatriace a reemigrace, které přetrvávají až dodnes. V současné době na území Ukrajiny žijí další generace Volyňských Čechů a patří k četné národnostní menšině nezávislé Ukrajiny. (Arkhanhelska, Bláha, & Cholodová, 2020). Podle Oleny Berezjuk (2020) „Vztahy Čechů a Ukrajinců, jejich kultur, které vedle sebe existují více než jedno století, byly vždy poměrně těsné. K tomu přispěla v neposlední řadě i česká menšina žijící na Ukrajině“ (Berezjuk, 2020, s. 133).

Hlavním cílem mé práce není správně pojmenovat všechny útvary přistěhovalců z Ukrajiny nebo jejich zařazení do menšin, ale jaká je vzdělávací koncepce ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra. Dle toho potřebuji zmapovat současnou nejpříznakovější problematiku přistěhovalců a jejich sociální integraci v České republice. Jedná se o představitele různého věku s různým sociálním a kulturním zázemím, kteří potřebují podporu okolí, zdokonalování českého jazyka, obeznámení se svými právy a možnými podmínkami k získání trvalého pobytu nebo občanství. Plánované Ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum by se mělo stát velkou oporou pro přistěhovalce, zejména pro děti a mládež.

Ukrajinská kultura je podobná naší české a je bohatá na různorodé národní tradice a zvyky. Od té české se odlišuje prožíváním významných státních svátků, pestrou nabídkou pokrmů a nápojů. Například na pravoslavné Vánoce, které slaví podle Juliánského kalendáře 7. ledna, připravují ke Svatému večeru dvanáct jídel a vždy se scházejí dohromady velké rodiny. Velmi typické pro ukrajinskou kulturu je, že více vzpomínají a uctívají své předky a modlí se za jejich duše. Je to dáno tím, že se Ukrajinci považují za velmi věřící národ. Většina Ukrajinců se hlásí k pravoslavné samostatné a nezávislé církvi s hlavní metropolitou v Kyjevě. Výjimku tvoří část v západních oblastech Ukrajiny, kteří patří k uniatské řeckokatolické církvi, která má také metropolitu v Kyjevě, ale řídí se římským papežem. Obě církve v době Sovětského režimu byly zakázané a obnovené až po vyhlášení samostatné Ukrajiny v roce 1991. Právě tyto odlišnosti přinášejí kulturní obohacení do kulturního žití v Česku a pomáhají k duchovnímu sjednocení slovanských národů (Kovalevskij, 2011).

1.1 Migrace a Ukrajinci

Migrace je pohybem velice všestranným, a tak migraci můžeme sledovat u všech prvků živé přírody. V této práci se budu zabývat pouze migrací osob. Při migraci osob se jedná o změnu území za účelem místa pobytu a zaměstnání. Lákavé země pro migranty jsou ty, které mají vzdělávací a pracovní příležitosti, politickou stabilitu a zaručují lidská práva a svobodu. Pohyb migrantů může být dočasný nebo trvalý, dobrovolný nebo nedobrovolný. Lidé většinou odcházejí ze země původu dobrovolně, aby si zlepšili svou životní situaci. Opustit svou rodnou zemi mohou obyvatelé také z důvodu slabé ekonomiky, vysoké inflace, politické nestability, vysokého přírůstku obyvatel, nedostatku tradičních zdrojů obživy nebo ekologické katastrofy (Drbohlav, & Jaroszewicz, 2016).

Ve slovníku sociální práce podle Matouška (2008) můžeme nalézt definici, že **migrantem** je: „Člověk, jenž se přemísťuje s cílem permanentně či dlouhodobě žít v jiné zemi, než je jeho země původu, a to po dobu delší než dvanáct měsíců“ (Matoušek, 2008). Pojem **migrace** znamená: „Stěhování obyvatel z jednoho regionu (země, kontinentu) do jiného regionu (země, kontinentu); může tedy jít o jev vnitrostátní i mezinárodní“ (Matoušek, 2008). Každý případ zahraniční migrace lze posoudit z dvojího úhlu pohledu, a to z hlediska vystěhování – **emigrace** a z hlediska přistěhování – **imigrace** (Drbohlav, 2010, s.18-19).

Ukrajinci představují největší skupinu imigrantů v České republice. Historie jejich migrace do České republiky má kořeny už v Rakousku-Uhersku, následně byla velmi ovlivněna meziválečným obdobím v době připojení Podkarpatské Rusi, dnes Zakarpatské Ukrajiny, k Československé republice. Ihned po pádu železné opony a uvolnění poměrů, respektive rozpadu SSSR, se tak začaly obnovovat zprerhané vazby mezi západní Ukrajinou a tehdejším Československem, kteří využívali zejména dělníci, ale i odborníci (lékaři, zdravotní sestry, vědci), postupně i z ostatních částí Ukrajiny (Günter, 2016, s. 82-83).

Podle aktuálních výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2021 dostupné z Českého statistického úřadu jsou dostupné údaje, které informují kolik osob se, k jaké národnostní menšině hlásí. Po české národnosti, ke které se hlásí 6 033 014 osob, byla nejčastěji oznámena národnost slovenská 96 041 osob, ukrajinská 78 068 osob a vietnamská 31 469 osob (ČSÚ ČR, 2022).

1.2 Důvody migrace Ukrajinců

Ukrajinci migrují do různých evropských států, kterými jsou nejčastěji Polsko, Slovensko a Česko. Migrace Ukrajinců je podmíněná především velice špatným stavem ukrajinské ekonomiky a z toho vyplývající nízkou životní úrovní obyvatel. Migrace Ukrajinců do České republiky se uskutečňuje především za účelem sloučení rodiny, získání nového zaměstnání či nastoupení na studium. V roce 2014 se objevil nový typ migrace na Ukrajině v důsledku anexe Krymu Ruskou federací a válečného konfliktu v oblasti Donbasu. Obyvatelé Ukrajiny žijící na poloostrově Krym a v oblastech válečného konfliktu ve východních částech Ukrajiny (Drbohlav, & Jaroszewicz, 2016), požádali o azyl v České republice.

Podle údajů ze studií Drbohlava a Seidlové (2016) o ukrajinské migraci v době krize (2014-2016) jsou nejpočetnější skupinou žadatelé o azyl z Ukrajiny – každý měsíc tvoří v průměru 40 % všech žadatelů o azyl (Drbohlav, & Seidlová, 2016, s. 102).

Podle Čermáka a Luptáka (2015) na základě hodnocení politického, ekonomického, demografického a migračního vývoje krajiny lze konstatovat, že migrační vlna v posledních dvou stoletích se často měnila, např. někteří Ukrajinci se z ekonomických důvodů přestěhovali do severní Ameriky a západní Evropy. V době sovětského svazu existovala „prakticky nepropustná bariéra hranic pro emigraci a reemigraci.“ Po vyhlášení nezávislosti Ukrajiny v roce 1991 ekonomický pokles z jedné strany a uvolnění hranic ze strany druhé, vytvořili příznivou situaci k obrovské vlně emigrantů z Ukrajiny do střední a západní Evropy a také do celého světa. Při studii pracovní migrace Ukrajinců „se setkáme s poměrně různorodými údaji, které se pohybují od jednoho do deseti a více milionů osob“ (Migration Policy Centre 2013, ION 2013 citováno podle Čermák, & Lupták, 2015, s. 58). Největší počet se odhaduje až na 20 milionů lidí ukrajinské diaspory, tzn. „osob, které se

v zahraničí nějakým způsobem hlásí ke svému ukrajinskému původu. V řadě případů se může jednat o druhou nebo třetí generaci původních ukrajinských emigrantů“ (Čermák, & Lupták, 2015, s. 58). Od tohoto čísla se budou lišit počty migrantů jako osob, které se narodili mimo stát současného pobytu. Podle údajů Světové banky v roce 2010 bylo ve světě 6,525 milionu ukrajinských emigrantů (IOM 2013 citováno podle Čermáka, & Lupták, 2015, s. 58). Nejvíce těchto osob žije v Rusku, Kanadě, USA, Izraeli, Polsku, Itálii a dalších. Jak už bylo zmíněno výše migrace Ukrajinců do ČR má dlouhodobou tradici a právě v 90. letech 20. století nestabilní politická ekonomická situace vyvolala aktivní nárůst přistěhovalců za prací, jenž přetrvává až do současnosti. Takové příjezdy měli na začátku krátkodobý charakter, např. kvůli nákupu a prodeji zboží. Později měli charakter krátkodobých sezónních prací (zemědělství, stavebnictví atd.). Snaha o delší pracovní dobu se setkala s omezením pracovních povolání, komplikací s vyřizováním potřebných dokladů, povolení k pobytu atd. Z tohoto důvodu mnoho Ukrajinců pracovalo nelegálně, a proto statistické údaje neuváděly přesné číslo pracujících (Čermák, & Lupták, 2015).

V 21. století kvůli novému nárůstu ekologických problémů, ekonomické krize, zejména z důvodu covidové situace, politika vůči ekonomické migraci včetně uprchlíků se od základu změnila. Mnoho zemí Evropské unie včetně ČR pocítilo nedostatek pracovní síly v různých odvětvích, např. pomocné práce ve stavebnictví, zemědělství, ale také vysoce kvalifikovaných prací (např. zdravotnictví, strojírenství atd.). Jedním z hlavních trendů migrační politiky je zaměření na přínos migrace do rozvoje ekonomiky a kultury našeho společného domova, tj. zlepšení celosvětové ekologické a ekonomické situace, z tohoto důvodu už začátkem nového století „česká vláda svým usnesením ze dne 26. 9. 2001 schválila koncepci aktivního přístupu k řízení migrace a vymezila koncepční principy tzv. Aktivního výběru kvalifikovaných zahraničních pracovníků“ (Leontiyeva, 2006, s. 36).

Z druhého pohledu emigranti z Ukrajiny, kteří mají vysokoškolské vzdělání (např. vyučující středních a vysokých škol, inženýři, hudebníci atd.) nadále působí především v níže kvalifikovaných profesích jako jsou pomocné práce ve stavebnictví, v hotelích a restauracích. Dle mého názoru je hlavním problémem to, že Ukrajinci žijící v České republice mají pouze základní znalost českého jazyka s typickým ukrajinským přízvukem a firma je proto nechtějí zaměstnávat na vyšších pracovních pozicích. To je jeden z důvodů, proč se Ukrajinci, stejně jako jiní migranti (Slováci, Vietnamci) mohou cítit méněcenní a chybí jim snaha o zdokonalování českého jazyka a o poznávání české mentality. V důsledku toho se nezapojují do sociálního života a tímto zpomalují společenskou integraci. Současná cizí studie, zejména autora Jungwirth (2019) *Cesty k prosperitě–migrace a rozvoj v České republice*, rozjímá o problémech řešení migrace a migrantů v ČR z hlediska novodobých tendencí migrační politiky EU. Zejména v jedné ze svých kapitol popisuje, jaké jsou překážky plného využití, rozvojového potenciálu migrantů. Jde například o chybějící integrační podporu, o nedostatky v řízení migrace, o nedůstojné práce, vykořisťování a zneužívání migrantů, dále také o přístup veřejnosti a k migrantům a uprchlíkům atd. Tento autor rozebírá problém překážky pro migranty v zemi původu. S tímto problémem se setkáme v ČR, kdy studentům na vysokých školách země původu Konzulát ČR na Ukrajině velmi často nevydává studijní víza. A to nehledě na to, že na Ukrajině každoročně probíhá mezinárodní jarmark vysokých škol pro přilákání zahraničních studentů do ČR v rámci podpory interkulturního prostředí a výpomoci ekonomicky slabým zemím mimo EU (Jungwirth, 2019). Díky projektům EU, kam je zapojena i Česká republika přes vysoké školy, přijíždí do Evropy mnoho vysoce kvalifikovaných pracovníků, kteří působí ve vědeckých ústavech, nemocnicích, na středních a vysokých školách, ve vedení řízení továren, obchodu atd.

1.3 Sociální integrace Ukrajinců

Pojem **integrace** lze v českém jazyce vyjádřit jako: „Sjednocení místního obyvatelstva a migrantů do jedné společnosti“ (Drbohlav, 2010, s. 91). Sociální integrace je vnímána jako nejvyšší stupeň socializace usilující o začlenění osob do většinové společnosti a jejího každodenního života. Při pomoci interakce a komunikace s okolím přistěhovalec může nejprve porozumět a později přijmout normy a pravidla chování, zvyky a tradice atd. Vše, co je platné v dané kultuře. Velmi důležité pro úspěšnou integraci do společnosti je pocit sounáležitosti v dané společnosti a přijetí mezi ostatní členy státu jako osoby rovnoprávné (Drbohlav, 2010).

Podle Rákoczyové a Pořízkové (2009) sociální integrace je komponentní proces, který je složen z několika dimenzí. Autorky uvádějí toto rozčlenění podle Essera (2000) a Bosswicka s Heckmannem (2006) kde sociální začleňování představuje čtyři dimenze: strukturální, kulturní, interaktivní, identifikační (Rákoczyová, & Pořízková, 2009, s. 25). Všechny tyto dimenze, pro které jsou charakteristické určité procesy a mechanismy jsou vzájemně spojené a podmíněné. Zahrnují „klíčové znalosti a kompetencí přijímající společnosti, přijetí a začlenění přistěhovalců do primárních vztahů a sociálních sítí přijímací společnosti, a nakonec pocit sounáležitosti přijímající společnosti“ (Rákoczyová, & Pořízková, 2009, s. 25). Samozřejmě migranti z Ukrajiny, kteří jak již bylo zmíněno výše, přijíždějí do České republiky hlavně z pracovních důvodů na kratší nebo delší období. Od toho se odvíjí míra jejich sociálního začlenění do hostitelské země, tzn. do České republiky. Po právní stránce musejí mít náležitou dokumentaci k legálnímu nástupu na určité pracovní místo (pracovní vízum). Vyřizováním těchto věcí se zabývá zastupitelský orgán ČR na Ukrajině (např. Konzulární oddělení v Kyjevě) dále pak cizinecká policie. Kromě toho je nově Magistrátem města Praha financován projekt „Praha – Metropole všech“, který je určen pro cizince

v jejich rodných jazycích (angličtina, ruština, vietnamština, ukrajinština). Projekt poskytuje různé potřebné informace, které se týkají povolení k pobytu, vzdělávání a nostrifikace diplomů, bydlení a zdravotního pojištění, kulturních akcí aj. Všechny důležité informace jsou dopodrobna uvedeny a vysvětleny s odkazem na platné české právní předpisy. Tento informační portál se neustále aktualizuje (Praha – Metropole všech, 2021). Detailní informace o postupu cizinců a zaměstnavatelů při získávání příslušných oprávnění k výkonu práce a pobytu na území České republiky je zahrnuta v publikaci třech autorů Zaměstnávání cizinců na území České republiky. Každý z těchto autorů se věnuje jiné problematice v této oblasti, zejména i otázkami odvodu pojistného na sociální zabezpečení a veřejné zdravotní pojištění a daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti. V této odborné publikaci jsou umístěny i praktické postupy, doporučení a příklady, které usnadní orientaci i v obtížnějších případech (Daněk, Vyškovská, & Fojtíková, 2020).

Ukrajinci získávají informace o nabízených pracovních místech v ČR a možnosti získání pracovního povolení přes vízová centra, která fungují ve třech městech – Lvově, Užhorodu a Ivano-Frankivsku. Prostřednictvím těchto center a také přes internetový portál „Vkontakte“, soukromé podnikatele a firmy, které nabízejí pracovní povolení za vysoké finanční prostředky urychleně. Kvůli vysokému zájmu o nabídku pracovních míst v ČR, tito soukromníci začali nabízet pracovní povolení do jiných států EU (Rumunsko, Bulharsko a především Polsko), která platí podle zákona pro legální práci v ČR. Touto cestou se k nám dostává mnoho dočasných ekonomických migrantů. Tento způsob nezaručuje pracujícím všechna práva a nedává jim garanci, kterou mohou mít zaměstnanci s pracovním vízem do ČR. Velmi často se jedná o formální pracovní smlouvy, které nejsou podloženy zákoníkem práce, zaměstnanci mají problémy s řádnými odvody sociálního a zdravotního pojištění a mnohdy nejsou ohodnoceni minimální mzdou (Trčka, Moskvina, Leontiyeva, Jirka, & Lupták, 2018, s. 7-17).

Podle Ministerstva vnitra České republiky je osoba, která má průkaz dlouhodobého pobytu v České republice povinna absolvovat adaptačně integrační kurz, a to do jednoho roku ode dne převzetí průkazu o povolení k pobytu (MV ČR, 2021). Tyto kurzy mohou občané Ukrajiny nebo jiných států absolvovat přes místní Centrum pro integraci cizinců, toto centrum poskytuje i bezplatnou výuku základní znalosti českého jazyka pro děti i dospělé.

Kromě toho, že k nám občané z Ukrajiny přijíždějí za prací, tak i mnoho studentů se hlásí na místní univerzity a mohou studovat rovnoprávně s českými studenty bezplatně, pokud ovládají český jazyk. Jedinou překážkou je nostrifikace maturitního vysvědčení a bakalářského diplomu (pokud jde o magisterské studium). Nostrifikace může být všeobecná a přímo na konkrétní vysoké škole. Nařízením rektora z roku 2019 Univerzita Palackého v Olomouci provádí nostrifikační řízení pro přijetí ke studiu v rámci své univerzity, čímž je zjednodušeno celé přijímací řízení. V minulosti uchazeči o studium museli absolvovat pouze všeobecnou nostrifikaci, tj. uznání maturitního vysvědčení přes Krajský úřad Olomouckého kraje – Odbor školství, mládeže a tělovýchovy, když museli dodatečně složit zkoušky s vybraných předmětů, které často vůbec nesouvisely s budoucím studijním oborem. Přes Arcidiecézní charitu v Olomouci mají možnost být občané Ukrajiny informováni o různých kulturních a náboženských akcích. Při těchto příležitostech se ukrajinští spoluobčané scházejí, mají možnost společné komunikace, sdílení zkušeností a také udržování své identity a kulturních tradic. Díky kulturním akcím veřejných vysokých škol, magistrátů měst atd. probíhá popularizace cizích kultur a jazyků národů žijících v ČR. Tyto akce ve spolupráci s charitou a centrem pro podporu cizinců a se studenty univerzit probíhají několikrát ročně (např. Dny ukrajinské kultury), a tím podporují interkulturní a kosmopolitní zaměření celé naší společnosti (Arcidiecézní charita Olomouc, Den ukrajinské kultury ovládl nádvoří ACHO, 2021).

2 Vzdělávání v České republice

Školství v českých zemích má dlouholetou tradici. První školy vznikly už v 10. století se zrozením českého státu. Nedříve to byly školy církevní, později se k nim přidaly katedrální, partikulární. Dále následovaly Tereziánské reformy a vzdělávací povinnost pro děti ve zvláštních školách. Jejich zřízením byl položen základ dnešního třístupňového školského systému. V průběhu reformy školského systému se pojednávalo o základních principech vzdělávání (způsobech výchovy a vyučování, jejich teoretických a praktických cílech), o dostupnosti jeho získání pro děti ze sociálně slabších rodin (např. školy obecné). Vzdělávací instituce byly financovány státem, ale i soukromě (Váňová, 2007, s. 69-87).

Poslední zásadní změny v českém školství proběhly po roce 1989, jednalo se především o změny v oblasti řízení, financování, vzdělávací nabídky, kurikula atd. Na financování škol se vedle státu podíleli obce, rodiče, zaměstnavatelé a zřizovatelé nestátních škol. Školám byla udělena právní subjektivita, při které vedení školy může samostatně rozhodovat o personálních, organizačních, finančních a kurikulárních otázkách (např. možnosti vytvářet vlastní školní vzdělávací program). Veškeré rozhodování je v souladu s nejdůležitějším právním předpisem upravujícím vzdělávání v ČR, kterým je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, zkráceně tzv. školský zákon (Váňová, 2007, s. 87-90). Dále vznikly nové druhy škol (víceletá gymnázia, odborné školy, učiliště) a školní vzdělávací programy, zejména tzv. alternativní a inovativní školy, „které pracují na základě partnerského přístupu k dětem a respektu k jejich individuálním potřebám“ (Rýdl, 2002, s. 7).

2.1 Formální vzdělávací systém

Formální vzdělávání je učení, které zajišťuje kvalifikovaný učitel záměrně systematickou formou v regionálních a vysokých školách. Regionální školství upravuje zejména zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (tzv. školský zákon) a zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Vysoké školství se řídí především podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. České státní školství má svůj vlastní řád, který přesně stanovuje, co se má učit a jaké znalosti by žák či student měl získat, jedná se o kurikulární dokument tzv. rámcový vzdělávací program, který je vytvořen pro každou úroveň regionálního školství. Školy a školská zařízení podle něj vytvářejí svůj školní vzdělávací program. Po dosažení určitého stupně formálního vzdělávání žák či student získá osvědčení, tj. vysvědčení, výuční list, maturitní vysvědčení nebo diplom (MŠMT ČR, 2021).

Vzdělávací soustavu v České republice tvoří školy a školská zařízení. Školy se dělí do čtyř úrovní vzdělávání. První úroveň je předškolní vzdělávání, které rozvíjí a obohacuje výchovný vliv rodiny. V mateřské škole dítě získává především sociální zkušenosti a základní poznatky o životě kolem sebe. V současné době je poslední rok předškolního vzdělávání povinný. Mimo mateřských škol zajišťují předškolní vzdělávání i přípravné třídy základních škol. Druhou úroveň je povinné devítileté základní vzdělávání získávané nejčastěji na základních školách. Žáci, kteří úspěšně zvládnou přijímací řízení, mohou zbývající čtyři roky základního vzdělání ukončit na osmiletém gymnáziu, případně mohou na gymnázium přestoupit už ze sedmé třídy na šestileté studium. Po absolvování povinného desetiletého vzdělávání se mohou žáci ucházet o vzdělávání na střední škole, kde mohou absolvovat střední stupeň vzdělávání. Existují tři základní typy středních škol: střední všeobecné školy s maturitou (gymnázia), střední odborné školy

s maturitou a střední odborná učiliště. Střední odborné školy a učiliště nabízejí mnoho oborů dle tzv. Národní soustavy kvalifikací a slouží případně jako základ pro terciární a následně celoživotní studium. Vysoká škola je vzdělávací instituce poskytující terciární vzdělávání a je jediná instituce, která má právo udělovat akademické tituly. Vysoké školy mohou být děleny na univerzitní a neuniverzitní. Dále se dělí na veřejné, státní, soukromé a zahraniční vysoké školy, které mají v ČR pobočku. Vysoká škola nabízí akreditované studijní programy a programy celoživotního vzdělávání. Typ vysokoškolské vzdělávací činnosti je stanoven akreditovanými studijními programy – typy studijních programů jsou bakalářský, magisterský a doktorský (MŠMT ČR, 2021).

Alternativní škola, bez ohledu na zřizovatele, je jakákoli vzdělávací instituce, která se určitou pedagogickou a didaktickou specifičností odlišuje od standartních škol. Nejznámějšími nestátními alternativními školami reformního typu jsou waldorfské, montessoriovské, freinetovské, daltonské a jenské. Všechny jmenované školy jsou charakteristické svou pedagogickou specifičností ve srovnání s ostatními státními školami. Mají odlišný vzdělávací program, odlišný obsah, organizace a metody vyučování, vztahy mezi učiteli a žáky, školou a rodinou atd. (Průcha, 2012).

Podle Spilkové a Koří (1998) se inovativní školy „snaží o vnitřní proměnu většinou v rámci běžné státní školy a kladou důraz na osobnostní a sociální rozvoj žáků, na konstruktivistické způsoby ve zprostředkování poznání ...“ (Spilková, & Koří, 1998, s. 342). Do této kategorie alternativního způsobu výuky patří jedna z forem individuálního vzdělávání, kterým je tzv. domácí vzdělávání. Domácí vzdělávání je alternativní formu vzdělávání, kdy dítě vyučují obvykle jeho rodiče nebo učitel rodiči delegovaný. Jedná se o velmi efektivní formu výuky, protože se může postupovat pro žáka optimálním tempem a mohou se využívat vhodné pedagogické metody. Zapojení dětí po ukončení domácího vzdělávání

do standardní školní docházky probíhá běžným způsobem dle formálního vzdělávání. V České republice je domácí vzdělávání uzákoněno jako jiný druh způsobu plnění povinné školní docházky dle § 40 školského zákona jako individuální vzdělávání, které probíhá bez pravidelného navštěvování výuky ve škole. Domácí vzdělávání jako individuální vzdělávání je určeno pro žáky prvního stupně základní školy a žáky s hlubokým mentálním postižením. Při domácí výuce rodič musí mít alespoň středoškolské vzdělání s maturitou. Dítě se zapíše do určité školy a rodiče mají právo požádat o povolení domácího vzdělávání. Žák dvakrát do roka má docházet do školy na přezkoušení. Kontakt rodiny a školy probíhá formou konzultací, během školou organizovaných setkání rodičů. Dále také jsou možné návštěvy školského pedagoga v rodině. Děti mají právo se účastnit všech akcí školy, navštěvovat výuku některých doma „nezvladatelných“ předmětů (Puškinová, 2014, s. 223-231). Nedostatek kontaktů se spolužáky by se měl kompenzovat volnočasovými aktivitami. Rodiče tohoto alternativního způsobu vyučování si často mezi sebou vypomáhají a setkávají se během volnočasových aktivit (společné sportovní hry, kvízy, kreslení aj.). Nastává otázka, proč se rodiče rozhodují pro domácí způsob vzdělávání svých dětí? Mezi nejčastější příčiny se řadí nevyhovující výuka ve školách, a proto rodiče chtějí vyzkoušet jiný přístup. Ve škole se často ztrácí osobní vztah k dítěti, které je schopno kreativního myšlení. Obavy věřící rodiny z podávání některých informací ve škole, které by mohly být v rozporu s vírou. Škodlivé prostředí ve škole, jako je například šikana nebo užívání drog.

2.1.1 Vyučovací jazyk

Podle § 13 odts. 1 školského zákona je vyučovacím jazykem český jazyk. Není vyloučena výuka cizího jazyka jako vyučovacího předmětu. Školský zákon zná několik výjimek. Zásadní výjimka se týká příslušníků národnostních menšin. V § 14 školského zákona jsou v odstavcích uvedeny podmínky pro vzdělávání příslušníků národnostních menšin. Ve všech

úrovních vzdělávací soustavy lze, za splnění podmínek ve školském zákoně, vyučovat v jazyce národnostní menšiny. V obci musí být výbor pro národnostní menšiny. Třidu mateřské školy lze otevřít pouze, pokud se přihlásí nejméně 8 dětí, třídu základní školy lze otevřít, pokud se přihlásí nejméně 10 žáků. Mateřská škola nebo základní škola s jazykem národnostní menšiny může být zřízena za podmínky, že budou třídy naplněny v průměru 12 osobami v jedné třídě. Na střední škole může být otevřena třída příslušného ročníku s jazykem národnostní menšiny, pokud se přihlásí minimálně 12 studentů. Střední škola s jazykem národnostní menšiny může být zřízena za podmínky, že budou třídy naplněny v průměru 15 osobami v jedné třídě. Dále mají výjimku VOŠ, které mohou vyučovat některé nebo všechny předměty v cizím jazyce. Ve vzdělávacích institucích se vzděláváním v jazyce národnostní menšiny získá žák či student po dosažení určitého stupně vzdělávání osvědčení, tj. vysvědčení, výuční list, maturitní vysvědčení nebo diplom dvojjazyčně, tj. v českém jazyce a v jazyce národnostní menšiny (Rigel, 2014, s. 70-77). I přes to, že vzdělávací instituce mohou zřizovat třídy či školy s vyučovacím jazykem národnostních menšin, tak u nás příliš nejsou. Ukrajinská menšina je málo početná, a proto děti chodí do běžných českých veřejných škol a školských zařízení.

2.1.2 Výuka ukrajinského jazyka

Úředním jazykem Ukrajiny je ukrajinština. Ukrajinský jazyk se řadí k východoslovanským jazykům a je nejvíce příbuzný ruskému jazyku. Stejně tak jako jiné slovanské jazyky, tak on se vyvinul z praslovanštiny (Kryžanivska, 2010, s. 16-21). V rámci českého formálního vzdělávání se ukrajinský jazyk v mateřské, základní ani střední škole nevyučuje. O výuku ukrajinského jazyka je v dnešní době veliký zájem, a proto ho nabízí spousta neformálních jazykových vzdělávacích institucí. Mnozí nadšenci z Ukrajiny i z ČR chtějí studovat ukrajinský jazyk na státní vysoké škole, protože po vystudování mohou najít uplatnění jako překladatelé a tlumočníci nebo

mohou úspěšně podnikat. V České republice existují tři filozofické fakulty na univerzitách nabízející bakalářský studijní program, kde se vyučuje ukrajinský jazyk, literatura a kultura. V Praze se jedná o studijní program Východoevropská studia, v Brně o Ukrajinská studia a v Olomouci na katedře slavistiky – sekce ukrajinistiky nabízejí obor ukrajinská filologie v kombinaci s dalším oborem a jednooborová ukrajinská filologie se specializací na překladatelskou a hospodářskou praxi. V Olomouci ukrajinistika působí už více než 20 let a její absolventi se uplatnili jak v České republice, tak v různých evropských státech, včetně Ukrajiny samotné. Jedna z absolventek je současně vedoucí sekce ukrajinistiky. Mnoho absolventů překládají krásnou literaturu do českého jazyka, působí jako tlumočníci na Ukrajinském velvyslanectví, ministerstvech zahraničí a svou práci upevňují česko-ukrajinské ekonomické a kulturní vztahy. Prvním důležitým krokem při výuce ukrajinského jazyka je azbuka, kterou se musí každý prostě naučit nazpaměť. Dále se český jazyk odlišuje tím, že má přízvuk na první slabice, ale ukrajinský jazyk má přízvuk pohyblivý (Anderš, & Cholodová, 2014). Dále už musíte navštívit ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum nebo se přihlásit na veřejné formální vzdělávání, které bylo zmíněno výše.

2.2 Zájmové a neformální vzdělávání

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky definuje neformální vzdělávání jako „organizované výchovně vzdělávací aktivity mimo rámec zavedeného oficiálního školského systému, které zájemcům nabízí záměrný rozvoj životních zkušeností, dovedností a postojů, založených na uceleném systému hodnot“ (MŠMT ČR, 2021). Úkolem toho typu vzdělávání je výchova a vzdělávání mimo tradiční školství v oblastech kulturních, sociálních a zdravotních (relaxační a regenerační). Zájemci mají o nabízené aktivity dobrovolný zájem. Neposkytuje jim žádný stupeň vzdělání, ale naopak jim kompenzuje jednostrannou zátěž z formálního

vzdělávání. Uchazeč zde rozvíjí schopnosti, znalosti, dovednosti, svůj talent a upevňuje sociální vztahy. Jedná se především o nestátní neziskové organizace, kterými se budu zabývat v následující kapitole. Do neformálního vzdělávání se řadí tzv. zájmové vzdělávání, do kterého patří sdružení dětí a mládeže, školská zařízení – především střediska volného času, vzdělávací agentury, kluby, kulturní zařízení atd. (Havlíčková, & Žárská, 2012).

Zájmové vzdělávání podle § 111 odst. 1 školského zákona naplňuje volný čas uchazeče zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti, o které má účastník zájem a věnuje tomu svůj volný čas. Většinou je součástí formálního školského zařízení, jedná se o střediska volného času, školní kluby nebo školní družiny (Puškinová, 2014, s. 551-552). Zájmové vzdělávání dospělých je mnohdy uskutečňováno z důvodu profesního charakteru, jedná se především o odborné, podnikové, kvalifikační a rekvalifikační vzdělávání. Nejčastěji se jedná o dobrovolné učení se cizího jazyka či znalosti v oblasti informačních technologií, které mohou přispět člověku v lepším uplatnění na trhu práce či kariérním růstu (Šerák, 2009). Další vzdělávací instituce poskytující zájmové vzdělávání nejen pro dospělé jsou muzea, galerie, knihovny, divadla a kina, cestování a turistika aj.

2.3 Založení nové školy nebo školského zařízení

Pro založení nové školy nebo školského zařízení je nutné splnit určitá kritéria. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2021) popisuje postup zřizovatele při založení a následném vzniku vzdělávací instituce včetně zápisu do veřejného rejstříku škol a školských zařízení, obchodního rejstříku a rejstříku školských právnických osob. Založení nové vzdělávací instituce se skládá ze dvou fází:

1. Ustavení a vznik právnické osoby,
2. Zápis školy nebo školského zařízení, jejíž činnost bude tato právnická osoba vykonávat, do veřejného rejstříku škol a školských zařízení.

Školy a školská zařízení se dělí podle zřizovatele na:

- **Veřejné**, které zřizuje stát, kraj, obec a dobrovolný svazek obcí, jehož předmětem činnosti jsou úkoly v oblasti školství. Veřejní zřizovatelé zřizují školy a školská zařízení většinou jako příspěvkové organizace nebo školské právnické osoby.
- **Neveřejné**, které zřizují církve a náboženské společnosti, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, právnické a fyzické osoby. Neveřejní zřizovatelé zřizují školu nebo školské zařízení většinou jako školské právnické osoby podle školského zákona nebo jako právnické osoby podle zvláštních právních předpisů. Právní formou bývá nejčastěji společnost s ručením omezeným aj.

Založení nové školy nebo školského zařízení vyžaduje mnoho úsilí. Jedná se o velmi zdlouhavý a finančně náročný proces. Také je potřebné splnit podmínky na zápis do rejstříku škol a školských zařízení a dodržovat zákonem stanovené povinnosti pro provoz (MŠMT ČR, 2021).

V České republice nenabízí žádná mateřská, základní ani střední škola v rámci formálního vzdělávání ukrajinský jazyk. Jiná situace je v neformálním vzdělávání, protože hned několik neziskových vzdělávacích institucí nabízí výuku ukrajinského jazyka atd. Například Ukrajinská škola Sush Erudyt z. s., která přijímá převážně Ukrajinské děti, jejichž rodiče dočasně přebývají v České republice. Děti zde mají možnost ukončit vzdělávání Ukrajinskou státní maturitní zkouškou, protože tato vzdělávací instituce má uzavřenou smlouvu s Mezinárodní ukrajinskou školou I-III stupně města Kyjev. Další vzdělávací institucí je např. Ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum Krok z. s. Tyto nestátní neziskové instituce si kladou za cíl vychovávat a vzdělávat nejen ukrajinské děti, ale v případě zájmu i ty české. Studium ukrajinského jazyka, historie, literatury a seznámení s ukrajinskou kulturou, zvyky a tradicemi. Snaží se předat dětem důležité poznatky o Ukrajině a

Ukrajincích, významných historických událostech, kulturním a vědeckém dědictví a naučit je správně mluvit a psát ukrajinsky. Využít alternativní formy a metody výuky k rozvoji myšlení žáků a také schopnost vyhledávat a zpracovávat informace. Kulturně-vzdělávací ukrajinská centra se účastní různých veřejných kulturních akcí a setkání pro mládež i dospělé, kreativní setkání s významnými Ukrajinci, pořádání letních táborů pro studenty, oslavy důležitých svátků pro ukrajinský lid. Žáci a učitelé se pravidelně účastní setkání v českých formálních vzdělávacích institucích, kde vyprávějí svým vrstevníkům o své zemi, zvycích a tradicích ukrajinského lidu.

Výše zmíněné vzdělávací instituce jsou zřizovány soukromými subjekty. Zápis školy nebo školského zařízení do veřejného rejstříku škol a školských zařízení je velmi složitý a zdlouhavý proces, a proto se mnoho zřizovatelů rozhodlo založit vzdělávací instituci, jako nestátní neziskovou organizaci. Z hlediska právní formy organizací se jedná o nestátní neziskové organizace – spolky.

3 Nestátní neziskové organizace

Neziskové organizace jsou v české ekonomice velmi významné, protože působí převážně v oblastech, které jsou pro podnikání nezajímavé, a také nepřinášejí podnikateli žádaný zisk. Nestátní neziskové organizace se věnují především oblastem, které slouží k efektivnímu rozvoji společnosti. Jedná se například o oblast vzdělávání a školství, sociálních a zdravotních služeb, vědy a výzkumu atd. Hlavními nestátními neziskovými organizacemi v České republice jsou spolky, fundace, ústavy, politické strany a politická hnutí, zájmová sdružení právnických osob, registrované církve a náboženské společnosti, školské právnické osoby, veřejné výzkumné instituce, hřební společenstva, odborové organizace (Krechovská et al., 2018).

Nejsnazší formou nestátní neziskové organizace je zapsaný spolek. Dříve byla běžná forma neziskových organizací nazývána občanská sdružení, ta ale přestala od 1. ledna 2014 existovat (zákon 83/1990 Sb. o sdružování občanů byl zrušen). Nově byl zaveden tzv. nový občanský zákoník, ve kterém se hovoří v § 214 až 302 o právní formě spolek (zapsaný spolek – zkratka z. s.). Jedná se o právnické osoby, které vznikají „uměle“ (tj. právem). Právnické osoby jednají samostatně z důvodu vybavení právních způsobilostí po vzoru fyzických osob (Janků, 2016, s. 143-158).

3.1 Založení spolku

Spolek nevzniká založením, nýbrž zápisem do spolkového rejstříku, který je veřejně přístupný. K založení nového spolku je zapotřebí alespoň tři fyzických osob, které chtějí naplňovat společný zájem. Členové zakládajícího spolku se nejprve musejí dohodnout na určitých náležitostech a pravidlech fungování spolku. Zakladatelé musejí provést určité postupy, které předcházejí zpracování a podání žádosti návrhu na zápis do spolkového rejstříku. Žadatelé v případě neznalostí či nedostatku času nemusí žádost zpracovávat sami, ale mohou kontaktovat organizaci, která jim za úplatu žádost vypracuje. Návrh na zápis podávají buď zakladatelé, nebo osoba určená ustavující schůzí. Návrh musí být podán bez zbytečného odkladu po založení spolku (Krechovská et al., 2018).

K založení spolku jsou dvě možnosti, a to založení shodou minimálně tří zakladatelů spolku na obsahu jeho stanov nebo založení rozhodnutím ustavující schůze spolku. Mimo to může být spolek založen také fúzí splynutím nebo rozdělením spolku se založením nového spolku. Při zakládání spolku se musejí zakladatelé shodnout na obsahu stanov spolku, ve kterých jsou písemně zapsané veškeré potřebné údaje. Na základě úplného znění stanov spolku je pak podán návrh na zápis do spolkového rejstříku příslušnému krajskému soudu podle plánovaného sídla spolku. Stanovy

v platném znění musejí být uloženy v sídle zapsaného spolku. U zapsaného spolku je charakteristické to, že ze zákona mohou členové přijímat nové členy, kteří vázání stanovami spolku od okamžiku, kdy se stali členy spolku. Další jedinečností je to, že obsah stanov zapsaného spolku se mohou neustále rozvíjet (Hájková et al., 2015). Podle § 218 občanského zákoníku jsou zakladatelé spolku povinni, aby stanovy obsahovaly alespoň název a sídlo spolku, účel spolku, práva a povinnosti členů spolku, určení statutárního orgánu (Hrabánek, 2019, s. 290-292).

3.2 Ustavující schůze

Podle § 222 odst. 1 občanského zákoníku lze spolek založit také usnesením ustavující schůze. Podobně jako členská schůze by se měla i ustavující schůze svolávat písemně či elektronicky nejméně třicet dnů před jejím konáním. Dle § 223 občanského zákoníku se každý účastník ustavující schůze, který splňuje podmínky pro členství ve spolku, zapíše a vlastnoručně podepíše do listiny přítomných. Svolavatel je povinen zkontrolovat správnost a úplnost této listiny. Všechny osoby zapsané v listině přítomných podaly řádnou přihlášku do spolku. V § 224 odst. 1 občanského zákoníku ustavující schůzi zahajuje svolavatel, který sdělí počet přítomných a seznámí účastníky s jednáními, která v zájmu spolku již učinil. V souladu s § 225 občanského zákoníku je usnášeníschopnost ustavující schůze, pokud se schůze účastní alespoň tři osoby (Hrabánek, 2019, s. 295-298). Nejlépe do třiceti dnů po datu konání ustavující schůze z ní musí osoba pověřená provést zápis, který je potom důležitou přílohou návrhu na zápis spolku do spolkového rejstříku. Podpisy zapisovatele nemusejí být úředně ověřeny. Prvním bodem ustavující schůze je přijetí usnesení o založení spolku, dále je třeba schválit stanovy spolku, provést volby orgánů a určit osobu, která bude soudu podávat návrh na zápis spolku do rejstříku. Všechna usnesení se přijímají většinou hlasů přítomných v době hlasování (Pelikánová, 2018).

3.3 Vznik spolku

Jak je psáno v § 226 občanského zákoníku spolek vzniká dnem zápisu do spolkového rejstříku, který je veřejně přístupný. Návrh na zápis spolku do veřejného rejstříku podávají zakladatelé nebo osoba určená ustavující schůzí. Návrh na zápis musí být odevzdán příslušnému krajskému soudu podle určeného sídla spolku bez zbytečného odkladu. V případě, že rejstříkový soud nezašle usnesení navrhovateli k odstranění chybných údajů nebo dodání chybějících dokumentů, rozhodne o návrhu nebo provede zápis nejpozději do pěti pracovních dnů. Rejstříkový soud rozhodne do tří pracovních dnů usnesení, kterým může vyzvat žadatele k nápravě. Není-li zapsán spolek do spolkového rejstříku ve lhůtě do třiceti dnů od podání návrhu o zápis a ani není vydáno rozhodnutí o odmítnutí zápisu, spolek je považován za zapsaný do spolkového rejstříku třicátým dnem od podání návrhu na zápis (Hrabánek, 2019, s. 298-299).

Při podání návrhu pověřenou osobou na zápis spolku do spolkového rejstříku je nutné odevzdání příloh, kterými jsou souhlas vlastníka (vlastníků) nemovitosti s umístěním sídla spolku, souhlasy statutárních zástupců nebo členů kontrolních či jiných orgánů spolku, se zápisem do rejstříku a čestná prohlášení, že splňují podmínky pro výkon funkce člena příslušného spolkového orgánu. Na všech listinách musí být úředně ověřené podpisy (např. Czech POINT – Česká pošta). K návrhu mohou být doloženy i další přílohy, které nejsou ze zákona povinné. Pokud spolek plánuje v rámci své vedlejší činnosti například podnikat, je nutné doložit rejstříkovému soudu živnostenské oprávnění k této podnikatelské činnosti (Hájková et al., 2015). Nově vzniklé zapsané spolky mají mnoho dalších povinností, zde jsem uvedl pouze ty nejnutnější k založení a vzniku této nestátní neziskové organizace.

3.4 Financování spolku

Pro každou organizaci je důležité získávat finanční zdroje na krytí nákladů svých činností z více zdrojů. Financování nestátních neziskových organizací, konkrétně tedy spolku, je velmi specifické. Jednou z hlavních možností zdrojů financování pro dosahování cílů spolku je samofinancování. Finance spolek získává z prodeje svých výrobků či služeb, finančních investic, podnikání, pronájemy majetku nebo členskými příspěvky, kterými každý člen spolku přispívá určitou částkou v pravidelných intervalech (Pelikánová, 2018, s. 38-39). Spolky jako nestátní neziskové organizace jsou převážně financovány z vlastních zdrojů nebo ze své hospodářské činnosti, mají však možnost požádat o dotace z veřejných zdrojů.

Spolky získávají finance pro svůj provoz z dotací ministerstev, krajských grantů, firemních dárců i dárců jednotlivců, jedná se o tzv. fundraising. Podle kolektivní monografie Fundraising pro neziskové organizace je fundraising definován jako „systematické získávání finančních i nefinančních zdrojů, které nezisková organizace potřebuje k realizaci svého poslání prostřednictvím jednotlivých projektů“ (Boukal et al., 2013, s. 34). Fundraising personálně zajišťuje fundraiser, který hledá peníze, služby, výrobky, dobrovolníky a příznivce pro spolek. Fundraiser oslovuje nejčastěji veřejné instituce jako jsou ministerstva nebo krajské a obecní úřady. Dále také navazuje kontakty s fyzickými osobami, osobami samostatně výdělečně činnými, nadacemi, firmami aj. Od oslovených spolek získá podporu za pomoci různých metod jako je např. veřejná sbírka nebo benefiční akce. Obdarovaná organizace zveřejňuje loga dárce a případně poskytnutý dar, pokud firma souhlasí. Také je velmi důležité, aby spolek měl založený bankovní účet, na který budou finance posílány (Šedivý & Medlíková, 2017, s. 73-74). Fundraising není jen o získávání financí potřebných k zaplacení určitých pohledávek, ale především se jedná o získávání důvěry a s tím

související stabilitu a trvalou udržitelnost organizace. V neposlední řadě hraje velmi důležitou roli schopnost oslovit a přivést ke své organizaci nové členy, příznivce a přátele. Fundraisingovými aktivitami žádáme o finanční nebo věcný dar, příspěvek. Důležité je vždy dárci slušně poděkovat a také mu dát zpětnou vazbu na co byl dar použit.

Financování nestátních neziskových organizace, v tomto případě tedy spolků není vůbec snadné. Členové spolku se musejí snažit získávat finanční, ale i nefinanční prostředky z několika zdrojů. Příjmy spolku mohou být tvořeny účastnickými poplatky, které vybírá spolek za účast na svých akcích. Získané účastnické poplatky, které spolek nepoužije na úhradu nákladů, tvoří zisk z proběhlé akce. Vytvořený zisk spolku nelze vyplácet členům spolku, ale musí být použit výhradně pro spolkovou činnost.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

4 Metodika výzkumu

V empirické části práce navazuji na teoretickou část, především se zaměřím na důvody, postupy a strategie, které vedli ke vzniku vybraných ukrajinských kulturně-vzdělávacích center v České republice. K tomu, abych se tímto tématem podrobně zabýval mě vedla osobní motivace k založení vlastního ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra.

Kapitola popisuje vybrané metody a postupy vymezené pro tento výzkum. Také nás seznamuje s cílem výzkumu, průběhem sběru dat a výzkumného souboru, etickými aspekty a samotnou realizací a průběhem výzkumu. Pro práci byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu a data byla zpracována pomocí tematické analýzy.

4.1 Kvalitativní výzkum

Pro empirickou část mé práce byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu, protože tento druh výzkumu dává možnost zajít při zkoumání dílčích případů do hloubky. Také pro volbu kvalitativního výzkumu byl zvolen výběr cílové skupiny, kterou jsou vedoucí pracovníci vybraných ukrajinských vzdělávacích institucí. Pro jiný druh výzkumu by mohl vzniknout problém z důvodu obtížného shánění respondentů, poněvadž se jedná o velmi ojedinělé organizace. V kvalitativním přístupu bylo možné se přizpůsobit potřebám účastníků výzkumu.

4.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem práce je na základě porovnání dvou podobných ukrajinských kulturně-vzdělávacích center získat nové poznatky týkající se vzdělávacích cílů, financování, právních a sociálních podmínek pro založení vlastního ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra. Provedený výzkum by měl dále rozšířit zkušenosti z provozní oblasti organizace.

Cílem práce je také hledat odpověď na tuto výzkumnou otázku: *Jaké byly důvody, postupy a strategie vzniku vybraného centra?* Dílčím cílem výzkumu je zjistit, jak zakladatelé své rozhodnutí zpětně hodnotí a v čem spatřují nedostatky.

4.3 Sběru dat a výběr výzkumného souboru

Pro výzkum jsem zvolil metodu kvalitativního dotazování formou polostrukturovaného rozhovoru, při kterém má výzkumník, jak uvádí Miovský (2006, s. 159-161) náročnější technickou přípravu a také si vytváří určité schéma s určitým okruhem otázek, které budou následně obsahem rozhovoru. Tazatel má možnost zaměřovat a přizpůsobovat otázky tak, aby rozhovor byl smysluplný a co nejvíce výtěžný. Podle Miovského (2006) jsou výhody této metody rozhovoru v tom, že tazatel má účastníka „... motivovat a využít jeho zájmu následně v místech s vyšší mírou strukturace. Velkou výhodou je také možnost pokládat doplňující otázky i u odpovědí, které účastník dává na pevně strukturované podněty“ (Miovský, 2006, s. 161). Tazatel musí uvážit prostředí, ve kterém rozhovor bude probíhat a také jeho délku, aby nebyl příliš dlouhý, ale ani příliš krátký. Mimořádnou pozornost je potřebné věnovat začátku a konci rozhovoru. Podle Hendla (2016) „na začátku dotazování je nutné prolomit případné psychické bariéry a zajistit souhlas se záznamem. Také zakončení rozhovoru je jeho důležitou součástí“ (Hendl, 2016, s. 171).

Účastníci výzkumu byli vybráni pomocí tzv. nepravděpodobnostní metody výběru výzkumného souboru. Za pomoci metody záměrného (účelového) výběru, kdy za záměrný výběr výzkumného vzorku nazýváme postup, kdy cíleně vybíráme účastníky pro výzkum dle jejich vlastností a jsou ochotni se výzkumu zúčastnit (Miovský, 2016, s. 127-138). Zkoumaný soubor tohoto výzkumu tvoří dvě vedoucí pracovnice odlišných, ale záměrem podobných ukrajinských vzdělávacích institucí, které byly vybrány

na základě toho, že jsou vedoucí pracovnice (předsedkyně) vybraných vzdělávacích nestátních neziskových organizací. Potencionální účastnice autor získal na základě jejich písemného oslovení. Obě předsedkyně souhlasily s poskytnutím hloubkového rozhovoru a pozorování v jejich instituci včetně náhledu do jejich provozní dokumentace k této bakalářské práci.

4.4 Etické aspekty

Oslovené vedoucí pracovnice ukrajinských vzdělávacích institucí byly nejdříve informovány o tématu a účelech výzkumu. Tyto potenciální účastnice mého výzkumu byly následně požádány o spoluúčast. Obě podepsaly informovaný souhlas, jehož obsahem byly hlavní informace o výzkumu, a také skutečnost, že jejich účast na výzkumu je zcela dobrovolná, a že mohou odmítnout odpovědět na kladené otázky, nebo mohou rozhovor kdykoli ukončit. Vedoucí pracovnice zároveň souhlasily s nahráváním rozhovoru na diktafon s následným přepsáním do písemné formy. Tento přepis bude důvěrný a nikde nebudou uvedeny údaje, podle kterých by bylo možné účastnice identifikovat.

4.5 Realizace a průběh výzkumu

Zvolenou metodou sběru dat byl polostrukturovaný rozhovor při kterém se bylo možné držet dané struktury a v průběhu se doptávat na doplňující otázky a také s ohledem na kladené cíle výzkumu rozpracovat rozhovor do hloubky. Autor strukturu upravoval podle potřeby, aby usměrňoval účastnice při odklonění od tématu a aby obě ve výsledku odpovídaly na stejné otázky.

Sběr dat probíhal od září do prosince 2021. Oslovené byly dvě vedoucí pracovnice odlišných, ale záměrem podobných ukrajinských vzdělávacích institucí. Konkrétně se jednalo o dvě předsedkyně nestátních neziskových organizací – spolku, které s poskytnutím rozhovoru souhlasily a také mi

podepsaly informovaný souhlas s výzkumným rozhovorem. Na základě domluvy v daný den a čas proběhlo setkání. Uskutečněné rozhovory s vedoucími pracovníci ukrajinských kulturně-vzdělávacích center jsem nahrával na diktafon a následně jsem je za pomoci nahrávky přepsal. Oba rozhovory se uskutečnily v klidné atmosféře a trvaly necelých 30 minut. S respondentkami jsem mluvil vždy s každou jednotlivě v nerušené kanceláři jejich navštívené organizace. Jelikož obě respondentky jsou původně Ukrajinky, nedalo se mi nezeptat, co je přivedlo do České republiky a jak probíhala jejich integrace. Následovaly otázky zaměřené na vznik, provoz, financování a cíle daného spolku.

Data jsem zpracoval pomocí metody tematické analýzy, která se používá výhradně ke spojení zdánlivě neslučitelných materiálů tak, aby společně dávaly smysl na základě jednotných témat. Často se používá k analyzování a získání kvalitativních informací o osobě, skupině, určité situaci, organizaci či kultuře. Tematická analýza podle Hendla (2016) „bývá aplikována tak, aby se výzkum mohl posunout od pouhého čtení získaných dat k objevení vzoru a zformování specifické výzkumné otázky“ (Hendl, 2016, s. 264).

4.6 Výsledky šetření

Hlavní výzkumná otázka k naplnění cíle byla formulována následovně: *Jaké byly důvody, postupy a strategie vzniku vybraného centra?* Pro její zodpovězení byly získány informace od vedoucích pracovníků (předsedkyň) vybraných ukrajinských kulturně-vzdělávacích center.

Hlavním důvodem vzniku ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra a ukrajinské sobotní školy byla snaha vyhovět poptávce ze strany ukrajinských žáků a jejich rodičů, udržovat a rozvíjet svůj mateřský jazyk a také pokud možno uskutečňovat vzdělávací proces v ukrajinštině. Obě předsedkyně vybraných vzdělávacích institucí nejprve zjistili veškeré

informace ke splnění legislativních povinností k založení a provozu vzdělávací instituce jako nestátní neziskové organizace – spolku. Pro pomoc se obrátily na Ukrajinské velvyslanectví, ukrajinské partnery, samotné rodiče, ale také na podporu řeckokatolické církve.

Počínaje od svého vzniku obě vzdělávací instituce vytvořily určitý systém a strukturu výchovně vzdělávacího procesu: vyučovací plán, školní řád, počet žáků a pedagogických pracovníků, dalších zaměstnanců, prostory, studijní materiály, zařazení volnočasových aktivit, také financování, stravování, provozní doba atd.

Podle získaných dat z rozhovorů je patrné, že žáci mají velký zájem o vyučovací předměty a volnočasové aktivity, těší se na pravidelné sobotní návštěvy daných spolků. K nadšení žáků přispívá rozčlenění do tříd podle zájmů a bez ohledu na věkové kategorie. Během volnočasových aktivit žáci se věnují poznávání tradičních ukrajinských svátků a významných dnů skrze různé činnosti, např. tematické hry, kvízy, besídky, návštěvy významných hostů, soutěže, ruční práce (vyšívání, háčkování, malování, pečení atd.). Důležitým prvkem jsou pravidelně pořádané sportovní akce: fotbal, házená, volejbal, vybíjená, štafety aj.

Tato centra měla za úkol vybudovat určitou strategii výuky a výchovy žáků s ohledem na to, že oni mají i povinnou českou školní docházku. A o to větší musela být snaha, aby vyučovací program byl pestrý a zajímavý, aby se žáci mohli dostat do tzv. „domácího prostředí“, aby jim pobyt v této vzdělávací instituci přidal více sebejistoty, poskytl zázemí, zajistil podporu v plnohodnotném životě a vzdělávání v České republice.

V současné době se spolek neustále rozvíjí, a to zejména tím, že nabízí svým žákům nové předměty, kroužky, moderní vybavení díky čemu přispívá k jejich tvořivosti, dovednostem a znalostem. Vzhledem k aktuálnímu dění ruské invaze na Ukrajině, centra naplno uplatňují své podporující činnosti pro ukrajinské žáky.

Dále se zaměřím na diskusi o vnitřní problematice fungování zmíněných spolků z hlediska vzdělávacích cílů, financování, právních a sociálních podmínek.

5 Diskuse

Cílem mého provedeného výzkumu bylo na základě porovnání dvou podobných ukrajinských vzdělávacích institucí získat nové poznatky týkající se vzdělávacích cílů, financování, právních a sociálních podmínek pro založení vlastního ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra. Pro výzkum jsem zvolil metodu kvalitativního dotazování formou polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovory byly poskytnuty dvěma předsedkyněmi vybraných vzdělávacích institucí, které udělily souhlas s hloubkovým rozhovorem a pozorováním v jejich instituci včetně náhledu do jejich provozní dokumentace k této bakalářské práci.

Tento výzkum vznikl z podnětu k založení vlastního ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra. Z tohoto důvodu byly vymezeny určité tematické cíle, které měly být aplikované během výše zmíněných rozhovorů. K těmto cílům zvláště patří: vznik, provoz, financování a záměry daného spolku. Na základě poskytnutých rozhovorů byly zjištěny hlavní tematické otázky a také se vyskytla vedlejší problematika těsně související s jádrem hlavních výzkumných bodů. Jde například o pocit méněcennosti ukrajinských žáků v českém prostředí, a také menší předsudky českých vrstevníků o Ukrajině, které odráží částečný názor celé společnosti.

Každá účastnice rozhovoru uvedla velmi zajímavou a pomocnou informaci týkající se mentality žáků žijících v ČR. Především bylo zmíněno to, že někteří ukrajinští žáci se styděli mluvit ve svém mateřském jazyce. Důvodem údajně nebyla špatná znalost ukrajinštiny, ale pocit z toho jak ho budou vnímat ostatní. Projevovalo se to během výuky i v ukrajinské třídě. Podle úvahy účastnice rozhovoru, která danou sobotní školu vede, žákům

pomohly získat zdravé sebevědomí znalostí dějin Ukrajiny, její kultury a tradic. A na druhou stranu vzájemná účast ukrajinských a českých žáků na společných tematických prezentacích o Ukrajině (veřejné společenské akce) a jejich hodnotách přiblížilo ukrajinskou kulturu a ukázalo, že není až tak odlišná od české. Dalo by se říct právě naopak, že tyto kultury jsou si velice blízké.

Pro obě vzdělávací instituce je důležité získávat finanční zdroje na krytí nákladů svých činností z více zdrojů. Jednou z možností financování pro dosahování cílů spolků je samofinancování, při kterém oba spolky získávají finanční prostředky z prodeje svých nabízených služeb. Jedná se tedy o výběr školného od rodičů žáků. Dále členové spolků platí tzv. členské příspěvky. Výše a splatnost členských příspěvků je určena ve stanovách daných spolků a také na jaké číslo bankovního účtu mají členové posílat své příspěvky v dohodnutých pravidelných intervalech. Kromě toho mají, jako nestátní neziskové organizace, možnost žádat o dotace z veřejných zdrojů. Ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum XXX i Ukrajinská sobotní škola XXX žádají o dotace z ministerstev, krajských grantů a především od Velvyslanectví Ukrajiny v Praze. Důležitou součástí pro provoz je hlavně oslovování firem a jednotlivců pro získávání finančních i nefinančních darů, jako jsou například učební pomůcky. To jsou velmi důležité informace pro možnosti finančního zabezpečení k založení dalších podobných ukrajinských vzdělávacích institucí.

Vzdělávací instituce, které jsou předmětem výzkumu, mají svá specifika, ke kterým mimo jiné patří sobotní výuka. Tato výuka trvá během odpoledních a dopoledních hodin. Hlavním cílem obou vzdělávacích institucí je výuka ukrajinského jazyka, ukrajinské kultury a tradic. Žáci se zde učí číst a psát tiskací písmena azbuky. Výuka ukrajinského jazyka je pro žáky důležitá, aby se domluvili s ostatními ukrajinskými dětmi a především se svou rodinou žijící na Ukrajině a tak neztratily své ukrajinské kořeny. Výuky v obou

vzdělávacích institucích zajišťují kvalifikovaní učitelé s bohatými zkušenostmi. V Ukrajinské sobotní škole XXX probíhá i výuka dalších předmětů jako je matematika, anglický jazyk, historie Ukrajiny, přírodopis atd., protože žáci mají možnost dokončit úplné ukrajinské střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou a případnou českou nostrifikací. Nezanedbatelnou stránkou celodenního režimu dítěte je stravovací režim. Stravování je zajišťováno externí dodavatelskou službou, která dováží obědy a svačinky pro žáky.

Ze získaných dat bylo možné si uvědomit i konkrétní nedostatky, zejména týkající se zabezpečení personálu. Z důvodu dřívějšího omezeného financování chyběli odborníci z ukrajinské strany, kteří by naplnili hlavní záměr vzdělávacího programu výuka předmětu a vedení volnočasových aktivit v ukrajinštině. Problematika spočívala v tom, že pedagogičtí pracovníci z Ukrajiny se potýkali už se zmíněnými problémy, jako je zařizování víza a pracovního povolení. Finanční rozpočet neumožnil zajištění většího množství pracovníků, kteří by byli ochotni přijet. Doposud existující nepromyšlené právníkové vztahy občana Ukrajiny v českém prostředí, oproti pracovníkům v rámci EU ztěžují podmínky nástupu odborníka do zaměstnání.

Tyto dvě vzdělávací instituce přispívají k tomu, že ukrajinští a čeští žáci si mohou vzájemně vyměňovat svými znalostmi, dovednostmi a tradicemi. Na základě analýzy poskytnutých rozhovorů byly zjištěny odpovědi na předem připravené otázky a také byly získány informace, které nejsou součástí kvalitativní analýzy. Takto obdržené informace celkem odpovídají zdůvodněným teoriím v předchozí teoretické části. Nově objevené informace mohou být prospěšné pro další kvalitativní nebo kvantitativní výzkum na základě sběru potřebných dat.

Závěr

V bakalářské práci jsem se zabýval problematikou *Vzdělávací koncepce ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra: od založení po současnost*. Jednalo se o velmi specifické vzdělávací instituce.

Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části jsem nejdříve stručně charakterizoval současnou kulturně-ekonomickou situaci Ukrajiny s ohledem na její nejpodstatnější historické události. To všechno mělo vliv na charakteristické rysy Ukrajinců, zejména na jejich pracovitost, vytrvalost, vlastenectví, zájem o integraci do evropské společnosti. Dále jsem vymezil pojem migrant a migrace, a další pojmy spojené s těmito klíčovými termíny a to z toho důvodu, že Ukrajinci představují nejpočetnější skupinu imigrantů v České republice. Historie jejich migrace má kořeny až v Rakousku-Uhersku. Za hlavní důvod migrace se považuje získání nového zaměstnání či nastoupení ke studiu. Nyní je na místě zdůraznit, že v současnosti kvůli Ruské invazi na Ukrajinu Česká republika musí čelit největší vlně ukrajinské migrace.

Druhou kapitolu teoretické části jsem zaměřil na vzdělávání v České republice. V první řadě jsem se soustředil na formální vzdělávací systém, který tvoří vzdělávací soustavu škol a školských zařízení s možnostmi alternativního vzdělávání. Dále popisuji zájmové a neformální vzdělávání, které se bezprostředně týká cílů mého výzkumu, a to dvou vzdělávacích center – Ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra XXX Ukrajinské sobotní školy XXX. Výše zmíněným institucím jsem věnoval třetí kapitolu teoretické části, kde jsem zmapoval založení a vznik nestátních neziskových organizací - spolků v České republice. Tato centra jsou zřizovány soukromými subjekty. Jejich financování spočívá převážně z dotací z veřejných zdrojů. Každý spolek má specifický provoz, zejména vyučovací dobu, plán, předměty,

věkové skupiny, personální složení aj. Rozbor těchto složek byl předmětem empirické části této bakalářské práce.

V empirické části jsem se zabýval analýzou podmínek pro založení a provozování vzdělávacích institucí jako nestátní neziskové organizace. Na základě porovnání dvou podobných ukrajinských kulturně-vzdělávacích center bylo důležité získat informace za pomoci hloubkových rozhovorů s vedoucími pracovníky. Na základě zpracování získaných dat poskytnutých rozhovorů od dvou předsedkyň spolků, jsem pomocí tematické analýzy dosáhl těchto výzkumných výsledků:

1. důvodem vzniku obou vzdělávacích institucí byla podpora udržení a rozvíjení ukrajinského jazyka a kultury pro ukrajinské žáky a také kvůli seznámení s ukrajinskou kulturou a jazykem zájemců v českém prostředí;
2. vznik a založení je postaveno na nestátní neziskové bázi s všestranně se rozšiřující strategií výuky, financování a personálního nasazení;
3. tyto spolky mají několik možností financování: samofinancování, dotace z ministerstev, krajské granty, výběr školného;
4. spolky mají sobotní provoz, vyučuje se v dopoledních a odpoledních hodinách;
5. stravování žáků je zajištěno externí firmou;
6. počet učitelů ve spolcích je nedostačující, příčinou je zatím omezené financování;
7. každá vzdělávací instituce má velmi naplňující výchovně vzdělávací program, tvoří ho především předměty z ukrajinských dějin, zvyků, tradic včetně volnočasových aktivit.

Během provedeného výzkumu jsem zjistil hlavní tematické otázky a také se vyskytla vedlejší problematika ohledně emocionální stránky méněcennosti ukrajinských žáků a o existujících předsudcích v českém prostředí. Díky činnosti vzdělávacích center tohoto typu ukrajinští žáci a jejich čeští vrstevníci překonávají problémy méněcennosti (ze strany ukrajinských žáků) a předsudků (ze strany českých vrstevníků) tím, že se navzájem poznávají a kulturně vzdělávají.

K této bakalářské práci patří také seznam použité literatury a přílohy. Na základě teoretické a empirické analýzy jsem zpracoval vlastní plán na založení nestátní neziskové organizace.

Seznam použitých zdrojů

1. Anderš, J., & Cholodová, U. (2014). *Ukrajínština vážně i vesele 2* (4., upravené a doplněné vydání). Olomouc: Univerzita Palackého.
2. Arcidiecézní charita Olomouc. (2021). *Den ukrajinské kultury ovládl nádvoří ACHO*. Citováno 20. prosince 2021. Dostupné z: <https://www.acho.charita.cz/z-charit/acho/den-ukrajinske-kultury-ovladl-nadvori-acho/>
3. Arkhanhelska, A., Bláha, O., & Cholodová U. (Eds.). (2020). *Čeština na Volyni*. Olomouc: Univerzita Palackého.
4. Berezjuk, O. (2020). Etnografický a historický výzkum volyňských Čechů. In Arkhanhelska, A., Bláha, O., & Cholodová U. (Eds.), *Čeština na Volyni* (s. 133-156). Olomouc: Univerzita Palackého.
5. Boukal, P. a kol. (2013). *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada Publishing.
6. Čermák, Z., & Lupták, M. (2015). Socioekonomický a demografický kontext česko-ukrajinské migrace. In Drbohlav, D. (Ed.), *Ukrajinská pracovní migrace v Česku* (s. 53-65). Praha: Karolinum.
7. Český statistický úřad. (2022). *Sčítání 2021*. Citováno 21. ledna 2022. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/narodnost>
8. Daněk, M., Vyškovská, M., & Fojtíková, J. (2020). *Zaměstnávání cizinců na území České republiky* (2. aktualizované vydání). Olomouc: ANAG.
9. Drbohlav, D. (2010). *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON.
10. Drbohlav, D., & Seidlová, M. (2016). Current Ukrainian migration to Czechia – refuge for economic migrants rather than for refugees. In Drbohlav, D., & Jaroszewicz, M. (Eds.), *Ukrainian migration in times of crisis: forced and labour mobility* (s. 95-127). Prague: Charles University, Faculty of Science.

11. Günter, V. (2016). Imigrace do Československa a Česka po 2. světové válce. In Uherek, Z., Honusková, V., Ošťádalová, Š., & Günter, V., *Migrace: historie a současnost* (67-92). Ostrava: PANT.
12. Hájková, A., Nebuželská, M. & Pavlok, P. (2015). *Spolky a spolkové právo*. Praha: C. H. Beck.
13. Havlíčková, D., & Žárská, K. (2012). *Kompetence v neformálním vzdělávání*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT.
14. Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* (4., přepracované a rozšířené vydání). Praha: Portál.
15. Hrabánek, D. (2019). Korporace. In Petrov, J., Výtisk, M., & Beran, V., *Občanský zákoník: komentář* (2. vydání; s. 281-359). Praha: C. H. Beck.
16. Hrycenko, T. a kol. (2011). *Kulturologija*. Kyjiv: Centr učbovoji literatury.
17. Ivčenko, A. (2021). *Ukrajina*. Charkiv: KSD.
18. Janků, M. a kol. (2016). *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult* (6., přepracované a doplněné vydání). Praha: C. H. Beck.
19. Jungwirth, T. (2019). *Cesty k prosperitě: migrace a rozvoj v České republice*. Praha: Charita Česká republika.
20. Kotler, P., & Keller, K. L. (2013). *Marketing management*. Praha: Grada Publishing.
21. Kovalevskij, O. (2011). *Ukrajinski tradiciji*. Charkiv: Folio.
22. Krechovská, M., Hejduková, P., & Hommerová, D. (2018). *Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost*. Praha: Grada Publishing.
23. Kryžanivska, O. (2010). *Istorija ukrajinskoji movy*. Kyjiv: Vydavnyčyj centr Akademija.

24. Leontiyeva, Y. (2006). Ukrajinská menšina a migranti v ČR.
In Ezzeddine, P., Leontiyeva, Y. (Ed.), *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové)* (s. 32-45). Praha: Sociologický ústav AV ČR.
25. Magočij, P. (2012). *Ukajina. Istorija jiji zemel ta narodiv*. Užhorod: Vydavnyctvo V. Paďaka.
26. Matoušek, O. (2008). *Slovník sociální práce* (2., přepracované vydání). Praha: Portál.
27. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. (2021). *Školství v ČR*. Citováno 20. prosince 2021. Dostupné z:
<https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr>
28. Ministerstvo vnitra České republiky. (2021). *Adaptačně-integrační kurzy*. Citováno 20. prosince 2021. Dostupné z:
<https://www.mvcr.cz/clanek/adaptacne-integracni-kurzy.aspx>
29. Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing.
30. Pelikánová, A. (2018). *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky* (3., aktualizované vydání). Praha: Grada Publishing.
31. Praha – Metropole všech. (2021). *O webové stránce Praha – Metropole všech*. Citováno 20. prosince 2021. Dostupné z:
<https://metropolevsech.eu/cs/>
32. Průcha, J. (2012). *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání* (3., aktualizované vydání). Praha: Portál.
33. Puškinová, M. (2014). Jiný způsob plnění povinné školní docházky.
In Rigel, F., *Školský zákon: komentář* (s. 223-231). Praha: C. H. Beck.
34. Puškinová, M. (2014). Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání. In Rigel, F., *Školský zákon: komentář* (s. 547-552). Praha: C. H. Beck.

35. Rákoczyová, M., & Pořízková, H. (2009). Sociální integrace přistěhovalců – teoretická východiska výzkumu. In Rákoczyová, M., & Trbola, R. (Eds.), *Sociální integrace přistěhovalců v České republice* (s. 23-34). Praha: Sociologické nakladatelství SLON.
36. Rigel, F. (2014). Vyučovací jazyk a vzdělávání příslušníků národnostních menšin. In Rigel, F., *Školský zákon: komentář* (s. 70-77). Praha: C. H. Beck.
37. Rýdl, K. (2002). Alternativní školy, inovace ve vzdělávání, pedagogický výzkum. *Učitelství listy*, 9 (6), s. 7
38. Spilková, V., & Kořan, J. (1998). Zamýšlení nad současnou školou. *Pedagogika*, 48 (4), s. 341–342.
39. Šedivý, M., & Medlíková, O. (2017). *Úspěšná nezisková organizace* (3., aktualizované a rozšířené vydání). Praha: Grada Publishing.
40. Šerák, M. (2009). *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál.
41. Terlecký, L. (2007). *Etnohenez ukrajinského narodu*. Lviv: PP Intelekt-biznes.
42. Trčka, M., Moskvina, Y., Leontiyeva, Y., Jirka, L., & Lupták, M. (2018). *Employment of Ukrainian Workers with Polish Visas in the Czech Republic: From the Main Patterns of Labour Exploitation towards Points of Intervention*. Prague: Multicultural center.
43. Váňová, R. (2007). Školský systém v českých zemích – vývoj a současný stav. In Vališová, A., & Kasíková, H., *Pedagogika pro učitele* (69-90). Praha: Grada Publishing.
44. Zilynskyj, B., & Kočík, R. (2001). Ukrajinci v České republice. In Šišková, T. (Eds.), *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století* (s. 81-88). Praha: Portál.
45. Žulynskyj, M. (2010). *Nacija. Kultura. Literatura*. Kyjiv: Naukova dumka.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Osnova polostrukturovaného rozhovoru

Příloha č. 2: Informovaný souhlas s výzkumným rozhovorem

Příloha č. 3: Přepis rozhovoru s vedoucím pracovníkem – paní Marija

Příloha č. 4: Přepis rozhovoru s vedoucím pracovníkem – paní Natalia

Příloha č. 5: Vlastní plán na založení nestátní neziskové organizace

Příloha č. 1

Osnova polostrukturovaného rozhovoru

- Co Vás vedlo k migraci do České republiky?
- Jaké jsou důvody vzniku těchto center?
- Jaké byly postupy při založení spolku po právní stránce?
- Jak probíhá výuka ve vzdělávací instituci?
- Jaké strategie volíte k získání stanovených cílů?
- Jak získáváte lektory/učitele?
- Jak řešíte financování spolku?
- Jaké má Vaše organizace přednosti?
- V čem spatřujete nedostatky?
- Jaké máte plány do budoucna?

Příloha č. 2

Informovaný souhlas s výzkumným rozhovorem

Prohlašuji, že jsem dnes poskytla rozhovor a náhled do naší provozní dokumentace Tomáši Ellnerovi, studentovi oboru Řízení vzdělávacích institucí na FF UPOL v rámci kvalitativního výzkumu pro jeho bakalářskou diplomovou práci na téma „Vzdělávací koncepce ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra: od založení po současnost.“ Student se také zúčastnil pozorování v naší instituci, aby na vlastní oči viděl, jak probíhá výuka a chod celé naší organizace.

Rozhovor je zcela anonymní, což znamená, že nikde nebude uvedeno mé jméno a příjmení. Moje účast na rozhovoru je zcela dobrovolná a kdykoli během rozhovoru můžu odmítnout odpovědět na otázky, na které nechci odpovědět. Mám také právo rozhovor kdykoli ukončit. Jsem si vědoma toho, že rozhovor bude zaznamenáván na diktafon a přepsán do písemné formy. Přepis rozhovoru bude důvěrný a v bakalářské diplomové práci, ani v případných dalších výstupech z tohoto výzkumu, nebudou uvedeny údaje, podle kterých by bylo možné mě identifikovat.

Svým podpisem souhlasím s účastí ve výzkumu a s využitím získaného materiálu, za výše uvedených podmínek, pro účely bakalářské diplomové práce Tomáše Ellnera.

V Dne

Jméno:

Jméno: Tomáš Ellner

Podpis:

Podpis:

Příloha č. 3

Přepis rozhovoru s vedoucím pracovníkem – paní Marija

Jaký byl důvod Vaší migrace do České republiky?

„Do České republiky jsem přicestovala i s dětmi za práci v roce 2006. Získala jsem pracovní povolení přes vízové centrum v Ivano-Frankivsku na Ukrajině. Také jsem navštěvovala české centrum pro integraci cizinců, které mi poskytlo bezplatnou výuku základních znalostí českého jazyka. V srpnu téhož roku jsem se stala ředitelkou ukrajinské soukromé denní základní školy Drahomanova, která byla v provozu až do roku 2012. Potom ještě jeden rok fungovala jako sobotní škola, následně byla uzavřena.“

Co Vás vedlo k tomu, abyste založila ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum XXX?

„Začala jsem doučovat ukrajinské žáky z různých předmětů, protože pro ně nebylo lehké přizpůsobit se k výuce v české škole, tímto způsobem jsem získala mnoho kontaktů na rodiče těchto žáků a dozvěděla jsem se, že mají velký zájem o udržování rodného jazyka, tak jsem si uvědomila, že se mám pokusit vytvořit ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum co nejjednodušším způsobem.“

Jak jste založila ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum XXX?

„S pomocí řeckokatolické církve jsem založila ukrajinské kulturně vzdělávací centrum XXX jako nestátní neziskovou organizaci – spolek. Byl to obrovský kus práce, ale už máme za sebou určitou cestičku, takže už víme, co má cenu dělat a co nemá.“

Proč nezisková organizace – spolek, a ne soukromá škola?

„Protože soukromá škola má finančně nákladný celý proces akreditovaných vzdělávacích programů. Dalším problémem, co se týče škol, je vysoká cena pronájmu výukových prostor. Z tohoto důvodu právě byla uzavřena i ukrajinská denní základní škola Drahoňova.“

Jak tedy řešíte pronájem učebních prostor?

„Zpočátku jsme se scházeli ve sklepních prostorách řecko-katolické farnosti. Aktuálně si pronajímáme učební prostory státní základní školy, která nepožaduje vysoké nájemné a poskytuje nám vše potřebné pro výuku.“

Jak získáváte finanční prostředky na provoz spolku?

„Nejprve jsem musela financovat hodně ze svého, protože zpočátku nebyla možnost získávání dotací a grantů. Teď s odstupem času jsme získali grant od Ukrajinského velvyslanectví na výuku ukrajinského jazyka, vzdělávací kroužky, mezinárodní festivaly dětského umění. Nicméně covidovou situací jsme měli velké finanční i provozní problémy. Máme deset externích učitelů, kteří jsou s námi už od samého začátku, ale musíme je nějak odměňovat a udržovat. Děti jsou závislé na emocích, ale učitelé většinou na penězích.“

Jak prezentujete vzdělávací instituci navenek?

„V roce 2018 jsme společně s Velvyslanectvím Ukrajiny v Praze natočili video 7 zajímavých faktů o Ukrajině v rámci projektu Ukrajina do českých škol, které jsme prezentovali po českých státních základních školách, abychom je informovali o Ukrajině. Zjistili jsme, že Ukrajinské děti se stydí přiznat, že jsou Ukrajinci. Projekt měl obrovský vliv na ukrajinské děti, protože čeští žáci poznali Ukrajinu a zjistili, že se až tak od České republiky neodlišuje. Děti, které pravidelně navštěvují naše ukrajinské kulturně- vzdělávací centrum XXX se nestydí a říkají na plnou pusu: Já jsem Ukrajinec!, stydí se ty děti, co nechodí k nám. Dále jsem vytvořila propagační

letáčky, které jsem rozdávala v neděli po krátké dětské bohoslužbě před kostelem, protože Ukrajince potkáte převážně v kostele.“

Co je náplní sobotní výuky?

„V našem ukrajinském kulturně-vzdělávacím centru jsou děti různého věku a znalostí, a proto jsou rozděleny do několika tříd. Děti jsou rozděleny podle věku 4-6 let a dále podle znalostí, protože můžeme mít například 10letého žáka, který neumí ukrajinsky. V sobotu od 9 do 12 hodin se vyučuje ukrajinský jazyk – čtení, psaní tiskací i psací azbuky a ukrajinská historie dle neformálního školního vzdělávacího programu. Odpoledne zhruba od 12 od 16 hodin máme volnočasové aktivity a tam už chodí žáci podle zájmu. Nevyučujeme ale pouze v sobotu, ale také během státních a významných ukrajinských i českých dnů, jako jsou svatý Mikuláš, Vánoce, Velikonoce, Den nezávislosti Ukrajiny atd. Dále je důležité znát historii a tradice Ukrajiny, že to není kamenná země jako z doby kamenné, nejezdíme na zvířatech, ale Ukrajina je vyspělý stát.“

Co považujete za důležité ve výuce ukrajinského jazyka?

„Hlavním cílem je, aby žáci uměli ukrajinský jazyk, naučili se číst a psát tiskací písmena azbuky, protože v dnešní moderní době už skoro nikdo nepíše psacím písmem. Je důležité, aby se domluvili s ostatními ukrajinskými dětmi, ale především i se svou rodinou, která žije na Ukrajině. Příkladem je moje dcera, která se mnou doma mluví převážně česky, ale když jedeme na Ukrajinu, tak s babičkou a dědečkem mluví ukrajinsky, protože zjistila, že to jinak nejde. Je významné, aby děti neztratily své ukrajinské kořeny.“

Napadá Vás něco, co by se dalo zlepšit?

„Dříve jsme nabízeli odpolední kroužky, např. divadelní umění, výtvarný, vyšívání křížkem, taneční, matematický aj., ale nevyplácelo se to, protože děti už chodily do českých kroužků. Takže bych ráda zlepšila nabídku a prezentaci kroužků pro děti tak, aby chodily k nám.“ Získat finance na pozvání ukrajinských odborníků na kurzy tradičních ručních prací (vyšívání, háčkování, malování vajíček atd.), zpěv a další činnosti spojené s rozvojem dětské představitivosti a které děti sbližuje s ukrajinským prostředím.

Jaké jsou Vaše plány do budoucna?

„Dále prezentovat státním základním školám informace o Ukrajině, její kulturu, tradice a historii. Spolupracovat s ostatními neziskovými organizacemi jako jsou například hudební skupina nebo taneční sbor. A hlavně snažit se o to, aby děti nepřišli o své ukrajinské kořeny.“

Příloha č. 4

Přepis rozhovoru s vedoucím pracovníkem – paní Natalia

Jaký byl důvod Vaší migrace do České republiky?

„Jako většina našich občanů jsem odjela z Ukrajiny do České republiky za práci a vyšší životní úroveň. Získala jsem pracovní povolení přes vízové centrum v Kyjevě. Zpočátku jsem pracovala jako úklidový pracovník přes agenturu v jednom nákupním centru. Poté jsem nostrifikovala svůj vysokoškolský diplom a získala jsem práci pedagogického pracovníka na střední škole, kde jsem vyučovala ruský a anglický jazyk.“

Co Vás vedlo k tomu, abyste založila ukrajinskou sobotní školu XXX?

„V kostele jsem se často setkávala s dětmi, které by měly zájem pokračovat ve studiu v ukrajinštině. Tak jsem začala zjišťovat možnosti a rodiče žáků m v tom podpořili.“

Jak jste založila Ukrajinskou sobotní školu XXX?

„V roce 2007, jsem založila první soukromou ukrajinskou sobotní školu dle ukrajinského školního vzdělávacího programu partnerské školy na Ukrajině. Naše sobotní škola je tudíž určena zejména pro ukrajinské žáky. Tato vzdělávací instituce začínala jako družstvo Ukrajinské kolegium. Po nějakém čase, asi od roku 2009, vznikla sobotní škola Svoboda a po necelých dvou letech vznikla první tato Ukrajinská sobotní škola XXX jako nestátní nezisková organizace – spolek.“

Proč nezisková organizace – spolek, a ne soukromá škola?

„Jedním z klíčových důvodů je zapsání školy do rejstříku škol a školských zařízení a splnění legislativních povinností pro podmínky provozu školy. Dále nestátní nezisková organizace má možnost získávat granty.“

Jak řešíte učební prostory?

„Bohužel nemáme vlastní prostory, a tak si musíme pronajímat od základní jazykové školy XXX, která nám umožňuje pronájem za přijatelnou cenu.“

Proč mají ukrajinské děti navštěvovat Vaši organizaci v ČR?

„Ukrajinská sobotní škola XXX má pozitivní vliv na starší děti přijíždějící z Ukrajiny do ČR. Zejména žáci posledních ročníků základní školy či střední školy (11. ročník) mají možnost dokončit úplné ukrajinské střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou a případnou českou nostrifikací.“

Stačí žákům jeden den výuky v týdnu k získání maturity?

„To víte, že pouze za jeden den v týdnu žák nezíská kvalitní znalosti základní nebo střední školy. Samozřejmě, že je to málo a že se žáci musí připravovat doma. Jedná se o takové dálkové studium. Příkladem je moje dcera, která chodila na tuto školu, aby se naučila ukrajinštinu a získala ukrajinské maturitní vysvědčení. Z mého pohledu jako maminky to bylo velmi náročné, to byla hrůza, doma byla válka. Žáci většinou navštěvují i českou základní a následně střední školu v rámci formálního vzdělávání, a tak získávají i potřebné znalosti pro ukončení ukrajinského středního vzdělání.“

Jak získáváte finanční prostředky na provoz spolku?

„Hlavním získáváním financí je platba školného, které posílají rodiče žáků na náš bankovní účet. Dále se snažíme získávat nejrůznější sponzory, které nám přispívají na naši neziskovou činnost.“

Jak získáváte učitele?

„Učitelé jsou přijímáni podle své získané kvalifikace. Většinou se jedná o známé, kteří navštěvují řeckokatolickou církev, Ukrajinské akce. Všichni naši učitelé jsou vysoce kvalifikovaní s bohatými zkušenostmi z Ukrajiny i České republiky. Věnují se své práci s láskou k dětem a vlasti.“

Jak prezentujete vzdělávací instituci navenek?

„Náš spolek je jedinečný v tom, že ukrajinské děti nepřijdou o své ukrajinské kořeny. Mohou kdykoliv pokračovat ve studiu na Ukrajině. Po získání ukrajinského maturitního vysvědčení se mohou absolventi hlásit na Ukrajinské vysoké školy nebo po nostrifikaci i na české vysoké školy.“

Jaký je rozvrh sobotní výuky?

„Výuka probíhá každou sobotu mimo české státní svátky. Začíná od 8 hodin ráno dle našeho studijního plánu Ukrajinským jazykem a literaturou, následuje matematika, anglický jazyk, přírodopis, historie Ukrajiny a poté různé doplňující předměty jako například umění, informatika atd. Končí se většinou kolem 17 hodiny. Žákům je také zajištěno stravování externí dodavatelskou firmou, která nám dováží obědy, dopolední a odpolední svačinky.“

Co považujete za důležité ve výuce ukrajinského jazyka?

„Hlavním úkolem při výuce ukrajinského jazyka je azbuka. Češi si myslí, že je stejná jako ruská, ale není tomu tak, protože se výrazně liší. Pro Čechy je také složitá výslovnost, protože český jazyk se odlišuje tím, že má přízvuk na první slabice, ale ukrajinský jazyk má přízvuk pohyblivý.“

Napadá Vás něco, co by se dalo zlepšit?

„Jednoznačně by bylo účelné zmírnit přísné podmínky pro zřízení škol a školských zařízení v České republice.“

Jaké jsou Vaše plány do budoucna?

„V budoucnu bychom chtěli přijímat i české žáky, kteří mají zájem o Ukrajinu, její kulturu a historii.“

Příloha č. 5

Vlastní plán na založení nestátní neziskové organizace

Zde chci na základě provedeného výzkumu sestavit vlastní plán na založení Ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra v Olomouci z. s. Plán bude spočívat v sestavení legislativních povinností pro založení nestátní neziskové organizace – spolku. Dále se budu zabývat realizací, provozem a možným financováním nově vzniklé vzdělávací organizace.

Stanovy spolku

Pro založení vlastního spolku je potřeba provést všechny požadavky kladené na tento typ neziskové organizace v souladu s novým občanským zákoníkem, které jsem zmínil výše v kapitole č. 3 Nestátní neziskové organizace.

K založení nového spolku je zapotřebí minimálně tři osob, které se dohodnou na určitých náležitostech a pravidlech fungování tohoto spolku. Členové zakládajícího spolku musejí sepsat stanovy spolku a rozhodnout o určení osoby, která bude oprávněna podat návrh na zápis do spolkového rejstříku, který má být podán bez zbytečného odkladu po založení spolku. Po splnění nutných náležitostí se žádost podstupuje rejstříkovému soudu. V případě Ukrajinského kulturně-vzdělávacího centra v Olomouci z. s., se bude návrh na zápis do spolkového rejstříku podávat na Krajský soud Ostrava – pobočka Olomouci. Spolek vzniká až zápisem do spolkového rejstříku.

Popis spolku a nabízených služeb

Nově vzniklé Ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum v Olomouci z. s. se bude zabývat výukou ukrajinského jazyka, historie, literatury, kultury, zvyků a tradic. Ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum se bude také účastnit veřejných kulturních akcí, kreativních setkání s významnými Ukrajinci, oslavy důležitých svátků pro ukrajinský lid. V letním období lze pořádat letní tábory pro děti a mládež. Pro rodiče bude také nabídka nejrůznějších kroužků, jako například český jazyk, anglický jazyk, finanční gramotnost, účetnictví atd.

Lokalita a kapacita

Vzdělávací instituce Ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum v Olomouci z. s. prozatím nemá vybrané vhodné prostory k provozu. Pronajaté prostory pro spolek by měly být upraveny tak, aby vyhovovali plně provozním potřebám a dětem (např. dětské stoly a židle, dětské toalety). Nelze opomenout ani šatní prostor pro odkládání osobních věcí, oblečení a bot. Celková kapacita v začátcích provozu se bude odvíjet od projeveného zájmu o tento spolek. Takže zpočátku bude otevřena pouze jedna třída. Do budoucna lze vzdělávací instituci rozšířit i o další třídy, záleží ovšem na vhodnosti prostor, kde bude vzdělávací instituce provozována a také personální náročnosti.

Provozní doba

Ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum v Olomouci z. s. bude otevřeno každou sobotu pro rodiče s předškolními i školou povinnými dětmi tak, aby jim usnadnila co nejideálnější kombinaci rodinného a pracovního života. Aktuální plánovaná provozní doba se rozprostírá v časovém intervalu od 10:00 hod do 18:00 hod, přičemž ji lze individuálně přizpůsobit potřebám rodičům dětí. Provoz během prázdnin a v době státních svátků, bude vždy záviset na poptávce ze strany rodičů. Během významných ukrajinských svátků bude provoz taktéž na individuální domluvě mezi naší vzdělávací institucí a rodiči (např. Den nezávislosti Ukrajiny, Den památky obětí hladomoru, svatý Mikuláš aj.).

Zdroje financování

Počáteční náklady jsou nezbytné hlavně na založení spolku, pronájem prostor, vybavení, učební pomůcky a materiály, mzdy atd. Při podání návrhu na zápis do spolkového rejstříku na místně příslušnému krajskému soudu se neplatí žádný poplatek, tj. jedná se o bezplatnou službu. Finanční prostředky z různých zdrojů jsou velmi důležité pro zajištění aktivit v rámci plnění cílů, ale i běžný chod spolku. Hlavní příjem bude získán z platby školného, které

nebude příliš vysoké. Stanovení výše školného je velmi důležitá záležitost, při které je nutné zohlednit spoustu dílčích faktorů jako je například délka výuky, specializace pedagoga či stravovací návyky. Vzhledem k tomu, že Ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum v Olomouci z. s. není státní neziskovou ani ziskovou organizací zřizované při MŠMT, ale jedná se o čistě soukromé vzdělávací zařízení, nemá tedy nárok na státní dotace na žáka a ani tak nelze žádat o nejrůznější granty. V rámci nestátní neziskové organizace je přínosné oslovovat potencionální dárce, od kterých by spolek mohl dostávat finanční nebo hmotné dary. Většina spolků má možnost získávat finanční prostředky prostřednictvím příspěvků a dotací z veřejných zdrojů nebo fundraisingu (viz kapitola 3.4 Možnosti financování spolku).

Založení bankovního účtu

Po úspěšném zapsání spolku do spolkového rejstříku, je třeba založení bankovního účtu, na který budou posílány finanční prostředky. V České republice je velké množství bankovních institucí, které nabízejí bankovní služby právnickým subjektům. Ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum v Olomouci z. s. bude mít založený bankovní účet u Fio banky, a.s., který dosahuje nejlepších parametrů. Jedná se o tzv. transparentní účet, který je orientovaný na podporu spolků a pomáhá jim podporovat důvěryhodnost hospodaření tím, že dává možnost komukoliv a kdykoliv nahlížet do historie finančních transakcí. Hlavní předností účtu u zmíněné bankovní instituce jsou velmi nízké poplatky za příchozí a odchozí platby v Evropské unii, dále vedení účtu s nulovým poplatkem. Na tento bankovní účet budou také členové spolku posílat členské příspěvky v dohodnuté výši.

Stravování

Stravovací režim v nově vzniklém spolku je nezanedbatelnou stránkou celodenního režimu dítěte. Dle mého uvážení bude vzdělávací instituce, nejen vzhledem k hygienické náročnosti a aktuálně chybějícím prostorům uzpůsobených ke hromadné přípravě obědů a svačinek, volit variantu dovozu

obědů, dopoledních a odpoledních svačinek externí dodavatelskou firmou na přípravu a dovoz stravy. Tato firma prozatím nebyla ještě vybrána, ale je s výběrovým řízením počítáno na dobu před zahájením aktivní činnosti spolku. V případě, že rodiče nebudou mít zájem ponechat dítěti oběd a svačinku zajištěné naší organizací, je možnost donést dítěti s sebou oběd či svačinku vlastní v označeném jídlonosiči nebo krabici. Tento oběd či svačinka pak bude dítěti ohřáta a klasicky podávána. Při výběru pokrmu bude přihlédnuto k nahlášeným požadavkům rodičů, co se týče potravinových omezení, alergií, nesnášenlivostí a podobných omezení. Pitný režim je důležité dodržovat, a proto bude k dispozici neomezeně celý den. Z nabídky nápojů bude v různém složení v každodenní nabídce čistá pitná voda, neslazený ovocný čaj, kvalitní ovocné šťávy, polotučné čerstvé mléko či kvalitní kakaový nápoj. Cena za stravování nebude zahrnuta v celkové ceně školného a bude hrazena zvlášť kvůli přehlednosti.

Personál

V začátcích bude nově otevřené Ukrajinské kulturně-vzdělávací centrum v Olomouci z. s. zaměstnávat menší počet personálu. Konkrétně se bude jednat o jednoho kvalifikovaného pedagogického pracovníka na hlavní pracovní poměr a dále jeden pedagogický asistent na zkrácený pracovní úvazek. Pokud dojde kvůli nemoci či čerpání volna k absenci pedagogického pracovníka, bude zajištěna zodpovědná brigádnická výpomoc. Nejen administrativní záležitosti a celkový chod spolku, ale také účetnictví a účetní doklady bude mít na starosti předseda správní rady. O úklid učebních prostor se postará vždy vyučující, který v daný den vyučuje a má tak zodpovědnost za pořádek ve své učebně. Případné opravy a rekonstrukce budou nahlášeny majiteli pronajímaných prostor.